

KIỆT TÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI
RA XIN

ẢNG-DŨO-MẠC

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

RA XIN

ĂNG-ĐRÔ-MAC

HUỲNH LÝ - VŨ ĐÌNH LIÊN *dịch*

**NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU
HÀ NỘI – 2006**

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật và giới thiệu với bạn đọc Việt Nam suốt hơn nửa thế kỷ qua, có ảnh hưởng lớn không chỉ về Sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung. Tất nhiên tiếp nhận và giao lưu văn hoá nghệ thuật không diễn ra một chiều mà tác động qua lại.

Bắt đầu từ các tác phẩm cổ đại Hy Lạp, Trung Quốc, Ấn Độ với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch như : Exkhin, Oripit, Xôphốc, Vương Thừa Phủ, Kalidax... bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của Sân khấu thế giới như thời đại Phục Hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất như Sếchxpia, Sinlơ, Môlie, Coocnây, J.Gôt, Gôgôn, Ipxen, Muyxê, Ghenman, B.Bréch, Sêkhốp, Béc két, Raxin, Jăng Anui, Camuy, Tào Ngu... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và

nghệ thuật vẫn đồng hành với bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tác phẩm của ba tác giả Sân khấu Việt Nam: Đào Tấn, Nguyễn Huy Tưởng, Nguyễn Đình Thi có mặt trong Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** đã đáp ứng đòi hỏi của đông đảo bạn đọc.

Nhà xuất bản Sân khấu cảm ơn Hội đồng tuyển chọn gồm các nhà Sân khấu học tiêu biểu do NSND Trọng Khôi-Chủ tịch Hội nghệ sĩ Sân khấu làm Chủ tịch và Công ty Minh Thành - Bộ Chỉ huy Quân sự TP Hồ Chí Minh đã giúp đỡ tận tình, trách nhiệm cao để Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

NHÂN VẬT

ĂNG-ĐRÔ-MAC Vợ góa của Ecto, tù binh nô lệ của Piaruyx

PIARUYX Con A-sin, vua xứ E-pia

O-REXT Con A-ga-mem-nông

EC-MI-ON Con gái E-len, đã hứa hôn với Piaruyx

PI-LAT Bạn của O-rext

CLÊ-ON Người tâm phúc của Ec-mi-on

XÊ-PHI Người tâm phúc của Ăng-đrô-mac

PHÊ-NIX Sư phó của Piaruyx, trước là sư phó của A-sin

NHỮNG NGƯỜI TÙY TÙNG O-REXT

Sự việc xảy ra tại một căn phòng trong cung điện Piaruyx, ở thành Buy-thơ-rôt, xứ E-pia.

HỒI THỨ NHẤT

LỚP I

O-REXT, PI-LAT

O-REXT: - Đúng! Ta đã gặp lại người bạn thủy chung này ⁽¹⁾

Ất đời ta khác trước sắp đổi thay.

Khi dun dủi chúng ta nơi đây gặp gỡ

Thần vận mệnh như đã dủi một phần
cơ phần nộ.

Nơi bờ bến E-pia ⁽²⁾ khắc nghiệt, có ai

---

¹ vở kịch này được dịch bằng thơ tự do, cứ mỗi câu nguyên tác dịch ra một câu tiếng Việt, câu nào cũng có vần, nhưng cách ghép vần thay đổi (vần liền là chính: câu 1 vần với câu 2, câu 3 vần với câu 4; có khi dùng vần ôm: 1 và 4, 2 và 3; vần cách: 1 và 3, 2 và 4; vần lặp: 3 câu tiếp cùng một vần) để phù hợp với diễn biến tình cảm, để tránh đơn điệu, để bảo đảm rõ nghĩa và sát. Vần được quan niệm theo luật hoà âm, điệp thanh chữ không nhất thiết theo luật vần của thơ Đường.

² *Epia* (Épire) = Một xứ trên đất Hy Lạp, nơi ngự trị A-sin, rồi Pia-ruy-x.

hay

Mới đặt chân lên đã thấy anh đây?

Hỡi người bạn sáu tháng trời cách biệt

Ai xui lại gặp nhau giữa cung đình
Pia-ruyx!

PI-LAT:

- Cảm tạ ơn trời luôn cản bước tôi

Như không muốn cho tôi trở về quê
nên gây trở ngại

Từ hôm rủi ro sóng cuồng gió đại

Xô thuyền bè chúng ta tản lạc giữa
biển khơi ⁽¹⁾.

Thui thủi tha hương biết bao phen tôi
lo lắng

Tuôn nước mắt thương anh chịu vô
vàn cay đắng ⁽²⁾.

Lòng luôn e bạn lại gặp tai ương

Mà không được cùng nhau chia sẻ
sẻ thương!

---

¹ Pi lat và O rext lạc nhau ở trước bờ biển E pia.

² Theo truyền thuyết, O rext là một người "xấu số". Chiến thắng ở Tư-roa về, cha chàng (A ga mem nông) bị mẹ chàng (Clì tem ne xơ rơ) và nhân tình của mẹ mưu sát. Cầm tằm, chàng đã giết mẹ để trả thù cho cha.

Tôi ngại nhất mối u hoài thâm lặng
Đã vấy phủ tâm hồn anh quá dai dẳng.
Nơm nớp lo tai quái ông trời già
Ban cho anh cái chết anh hằng mong
mỏi thiết tha.
Nhưng trước mắt tôi rõ ràng là vương
tử!

Tôi bạo dạn
Nghĩ rằng anh đến E-pia theo gió
lành của thời vận!
Đoàn tùy tùng kia với nghi trượng
huy hoàng
Đầu phải của người đau buồn muốn
lánh cõi dương gian.

O-REXT:

- Than ôi! Ai hay biết gì về số kiếp đa
doan?

Chỉ biết tình yêu đưa tôi đến đây tìm
một người gõ đá.

Số sẽ định, không để ai hay được cả.

Đi thế này là vào cửa tử hay cửa sinh?

PI-LAT:

- Sao lòng anh quen nô lệ ái tình

Cho đến việc tử sinh cũng phó mặc

tình yêu định đoạt?

Phải bùa phép sao, mà những khổ
đau xưa, anh quên hết

Để lại buộc mình vào xiềng xích của
tình yêu?

Hay anh nghĩ ở Xpac ⁽¹⁾, lòng Ec-mi-on
không xiêu

Đến E-pia, chí kiên trinh của nàng sẽ
đổ?

Cầu khẩn không xong, anh đã từng
tủi hổ,

Căm giận nàng, không hề nhắc đến
với tôi.

Anh dối tôi sao?

O-REXT:

- Tôi tự dối cả tôi thôi!

Yêu mến nhau, xin anh đừng trách
oán

Người bạn chưa bao giờ giấu anh một
điều bí ẩn!

Mỗi tình tôi bạn thấy tự lúc ban đầu,

---

¹ Xpac (Sparte) = Một thành quốc thuộc đất Hy Lạp, nổi tiếng về tinh thần thượng võ, nơi Mênêlax, cha Ecmion ngự trị.

Khi Mênêlax vì ơn nhà hứa gả con cho
Pia-ruyx,

Người đã vì gia đình vương trả thù,
rửa nhục ⁽²⁾,

Bạn từng thấy tôi tuyệt vọng, tôi khổ
đau

Lê mối hận lòng khắp bờ kia bến nọ.

Tôi ái ngại thấy trong cảnh lưu ly oan
khổ

Bạn cứ dần bước theo tôi cùng biển
cuối trời.

Luôn ngăn ngừa cơn cuồng loạn chực

---

² Theo truyền thuyết, Mênêlax, vua Xpac, lấy Êlen sinh ra Ecmion, Êlen đẹp tuyệt thế. Ba nữ thần Giuy nông, Minecvơ và Vênuyx ganh nhau về nhan sắc, giao hẹn nhờ một thanh niên đẹp trai nhất ở trần gian, Pari, phân xử ai đẹp hơn, lấy một quả táo vàng làm giải cho người đẹp nhất. Pari trao quả táo vàng cho Vênuyx. Để đền ơn, Vênuyx giúp Pari chiếm đoạt Êlen. Pari là con vua Priam của thành quốc Tơ roa ở Tiểu Á. Người Hy Lạp cho đó là một sỉ nhục chung, thành lập một liên quân đi chinh phạt Tơroa để đòi lại Êlen. Agamem nông, vua xứ Acgox và là anh Mênêlax chỉ huy liên quân. Asin đã giết được Ecto, cây cột trụ của thành Tơroa. Nhưng rồi Asin bị Pari bắn tử thương. Thành Tơroa cố thủ. Nhờ có kế của Uylix mà Pyruyx, con Asin là kẻ thi hành kiệt xuất, thành Tơroa bị hạ, chiến sĩ Tơroa bị làm cỏ và Êlen được người Hy Lạp đem về. Cuộc "chiến tranh thành Tơroa" đã được Ôme thuật lại trong bản sử thi bất hủ Iliat.

sục sôi

Và, ngày lại ngày cứu tôi thoát khỏi
chính tay tôi.

Nhưng rồi nghĩ trong khi lòng tôi bồi
hồi, day dứt,

Sắc thắm hương thơm Ec-mi-on đem
phô cùng Pia-ruyx

Thì cơn cuồng phẫn dâng cao anh đã
thấy rồi:

Giận muốn quên nàng để đáp trả việc
rầy ruồng toi.

Người ta tin, tôi cũng tin tôi tất thắng.

Những giờ phút say sưa, tôi cho là say
thù hận.

Rửa nguyên ghẻ lạnh, khinh miệt
dung nhan

Tôi kiêu căng thách thức đôi mắt nàng,
Và tưởng đã dập tắt tình yêu như thế
đấy.

Tôi đến Hy Lạp tinh thần dường như
thư thái.

Thấy các vương công xao xuyến họp ở

đây:

Có lẽ tai ương chỉ sắp gieo xuống đất nước này?

Tôi vội đến, tưởng sắp được lo toan những điều trọng yếu.

Trong vũ công tìm lẽ sống quang vinh,
Rồi máu anh hùng hâm nóng tuổi xanh
Sẽ gội sạch yêu đương trong tim yếu.
Nhưng số kiếp tôi trở trêu đến phải chịu!

Nó đưa tôi vào cạm bẫy tôi muốn tránh xa.

Tôi nghe bốn bên người ta đe dọa E-pia,
Toàn Hy Lạp xông xáo lời dị nghị:
Người ta trách Piaruyx quên tổ tông
và lời giao kỷ

Nuôi trong cung kẻ thù địch của người Hy:

Con Ecto, Axtyanax đứa trẻ mồ côi
Giọt máu rơi của một vương tộc bị chôn vùi.

Tôi nghe nói, để cứu con khỏi chết

Ăng-đrô-mac đã đánh lừa tướng Uy-lix:

Viên trí tướng kia giật một đứa bé trá hình

Trong tay nàng, đưa đến chỗ hy sinh ⁽¹⁾.

Họ lại nói về kiểu diễm của Ec-mi-on không làm vua E-pia yêu dấu,

Người tình địch của tôi hiến trái tim và ngôi báu

Cho ai kia... Mênêlax chưa tin, nhưng cũng buồn rầu

Vì lương duyên con trì hoãn quá lâu.

Lòng vương càng băn khoăn, càng lo nghĩ

Thì lòng tôi càng âm thầm hoan hỉ,

Tôi đắc thắng, nhưng lúc đầu cứ lảm lẩn

Mình hân hoan chỉ vì thỏa dạ căm hờn.

Nhưng rồi hình ảnh kẻ bạc tình trong tim tôi trở lại.

---

¹ Một số tác giả cổ đại kể lại như thế. Một số khác cho là chính Axtyanax con Ecto đã bị giết.

Tôi cảm thấy lửa lòng còn âm ỉ cháy
Mà hờn căm sắp đứt mạch rồi.
Nói đúng hơn: tôi vẫn yêu mãi không
thôi.
Tôi vận động để được làm người
thương thuyết.
Vượt biển cả đi tìm Piaruyx
Tôi đến đây để thử giành với nhà vua
Thằng bé con làm bao nhiêu vương
quốc âu lo.
Nhưng sung sướng biết bao nếu hăng
say tranh chấp
Mà giết được Ec-mi-on, chứ không
phải Axtianax
Với ngọn lửa tình bốc mạnh hơn xưa,
Bạn chờ mong có nguy nan nào làm
tôi bối rối.
Cố gắng bao nhiêu tôi vẫn không
chống nổi,
Nhắm mắt dành cho số kiếp đẩy đưa...
Tôi yêu, nên đến để làm xiêu lòng
công chúa

Hay cướp nàng đi, hoặc chết ngay tại chỗ.

Anh biết Piaruyx, thử đoán xem vương xử sự thế nào?

Trong triều đình và trong lòng vương diễn biến ra sao?

Ec-mi-on của tôi còn quyến được lòng vương không nhỉ?

Liệu vương có trao trả cho tôi viên ngọc quý?

PI-LAT: - Tôi e lừa anh nếu tôi nói quyết

Piaruyx muốn trao Ec-mi-on cho O-rext:

Vương không kiêu hãnh chỉ chinh phục được nàng

Bởi đắm say người quả phụ của Ecto quá,

Nhưng trước cũng như sau, người đàn bà sắt đá

Vẫn lấy thù hằn đền đáp yêu đương.

Ngày qua ngày Piaruyx dùng đủ mọi phương

Để lay dạ ngọc hoặc núng gan vàng
người đẹp.

Vương giầu thằng bé con và đe sẽ giết,

Khi lệ nàng tuôn, vương tức khắc vỗ về.

Chính Ec-mi-on cũng đã thấy lắm khi

Vương căm tức quay lại với nàng
ngoan ngoan

Lại hẹn biển thề non, vì với kẻ kia
hờn giận

Chứ không phải đâu vì với người nọ
nặng tình.

Cho nên nội hôm nay tôi không thể
giải đáp với anh

Về thái độ của một người dường kia
không tự chủ.

Vương có thể trong khi tâm linh xiêu
đổ

Lấy người vương ghét, trị người vương
yêu,

Ai biết?...

O-REXT:

- Bạn hãy cho tôi rõ Ec-mi-on nghĩ thế
nào

Khi bị coi rẻ dung nhan, đẩy lùi hôn lễ?

PI-LAT:

- Này Điện hạ, nhìn bên ngoài Ec-mi-on có vẻ

Không ngại gì Piaruyx kém thủy chung,
Nàng cho là vương sẽ sung sướng xin
khoan dung

Và khấn khoản yêu cầu nàng đoái nghĩ.

Song mới đây tôi nghe nàng tỏ bày
tâm sự

Và khóc thầm về nỗi khinh bạc của
người yêu:

Luôn luôn rắp bỏ đi, nhưng rồi nàng
vẫn ở lại

Có đôi lúc gọi thầm người xưa về giải
thoát.

O-REXT:

- Chao ôi! Anh Pi-lat, nếu mà như thế
thật

Tôi đến ngay, quỳ...

PI-LAT:

- Xử vụ kia, Điện hạ hãy thực hiện đủ
đây!

Anh chờ vua? Khi vua đến hãy tâu
bày:

Toàn dân Hy liên kết chống thằng bé
thơ ngây

Vương sẽ càng mến thương khi mọi
người càng thù oán

Và sẽ bảo vệ đứa con của người mình
say đắm.

Càng muốn họ chia lìa, họ càng gắn
bó chẳng phân ly!

Anh cứ ép nài, cứ đòi tất, để không
được chi!

Vương ngự đến kia.

O-REXT: - Thế thì phiền anh dọn đường cho
người bạc bội

Sẵn sàng tiếp một chàng si tình vì
nàng lận lộn.

LỚP II

PIARUYX, O-REXT, PHÊ-NIX

O-REXT: - Trước khi đem ý kiến của người Hy
Lạp nói ra,

Xin đại vương cho phép tôi có chút tự

hào về sứ mạng

Của tôi, và bộc lộ nỗi niềm sung sướng
Được gặp người con A-sin, cũng là
người chiến thắng Tơ-roa.

Vâng! Phải khâm phục chiến công
ngài như chiến quả của lệnh nghiêm
xưa:

A-sin diệt Ecto, Tơ-roa dưới lưỡi gươm
ngài tận số⁽¹⁾.

Táo bạo vô song, đại vương đã chứng tỏ
Chỉ có con A-sin đáng thay Người
trong chiến đấu.

Nhưng toàn Hy Lạp đau lòng nhìn
thấy ngày nay

Ngài dưỡng dòng máu Tơ-roa để hồi
phục quốc gia này.

Vì lòng thương, nuôi mầm sốt của
cuộc chiến dằng dai.

Nguy hiểm quá! Tiên vương hãn
không làm như vậy.

Thưa đại vương, ngài quên Ecto là thế

---

¹ Pơ-rux được coi là người anh hùng đã kết liễu số phận thành Tơ-roa.

nào thì phải?

Nhưng các dân tộc chúng ta bị suy
nhược vẫn ghi lòng.

Chỉ tên y thôi đủ khiến con cô vợ goá
hãi hùng.

Toàn Hy Lạp không có gia đình nào
không bị thiệt:

Nợ xương máu phải đòi ở thằng bé con
oan nghiệt,

Nợ một người chồng, nợ một người cha
Ecto đã giết!

Ai biết lớn lên, thằng bé ấy sẽ làm gì?

Biết đâu nó sẽ không xuống các bến
cảng người Hy

Đốt thuyền chiến, như ngày xưa cha nó

Tay cầm lửa đuổi thuyền ta trong
sóng gió?

Thưa đại vương, điều riêng nghĩ, tôi
xin mạo muội tỏ bày:

Ngài nên đề phòng cái phần thưởng
nó dành để trả ơn ai!

Ngài nên sợ con rắn ngài nuôi trong

dạ đó

Sẽ trừng phạt, một ngài kia, kẻ có công che chở nó.

Cho nên xin đại vương thể theo ý toàn dân,

Cho oán thù người ta trang trái, tính mệnh bệ hạ an toàn.

Hãy diệt đi một kẻ địch nguy hiểm vô vàn

Vì nó sẽ thử sức với ngài để tiến lên đánh tất.

PIARUYX:

- Đất nước Hy Lạp vì tôi lo âu quá mức!

Tôi ngỡ nó bận tâm về những điều trọng đại hơn kia...

Khi đọc thấy tên vị sứ giả là ngài.

Thưa Điện hạ, tôi tưởng họ có ý đồ gì to tát!

Đúng như vậy. Ai dám tin một việc dường kia nhỏ nhặt

Lại cần đến con vua A-ga-mem-nông thuyết khách?

Và ngờ cả một dân tộc bao phen chiến
thắng lẫy lừng

Để giết một đứa trẻ, họp nhau tính kế
tìm phương?

Vả chẳng, bảo tôi vì ai mà hy sinh
thằng bé đó?

Hy Lạp còn quyền lực gì trên sinh
mệnh nó?

Hay tôi là người Hy duy nhất không
có quyền

Định đoạt về một người tù mà số phận
thuộc tôi riêng?

Vâng, thưa Điện hạ! Khi dưới chân
thành Tơ-roa còn nghi ngút cháy

Kẻ chiến thắng máu me chia tù binh
và của cải

Theo kết quả rút thăm được rằm rắp
tuân hành ⁽¹⁾

Thì Ăng-đrô-mac và con là sở hữu của
tôi sau chiến tranh,

---

¹ Những tù binh và chiến lợi phẩm được phân chia chiếu theo kết quả một cuộc bốc thăm.

Hê-quyp⁽¹⁾ đi với Uy lix để ném hết
mùi tân khố⁽²⁾.

Cát xăng⁽³⁾ theo lệnh nghiêm đường
về Ac-gôx

Tôi có yêu sách gì các vị kia? Có đòi
hỏi những tên tù?

Có động đến chiến lợi phẩm của người
ta đâu?

Người ta sợ Tơ-roa cùng với Ecto sống
lại.

Con Ecto sẽ giết tôi nếu nay tôi tha
đứa bé thơ dại,

Cẩn thận như thế kia chỉ chuốc lo
ngại bao đồng!

Thưa Điện hạ, tôi không biết quá lo
xa như vậy.

Tôi hồi tưởng đô thị Tơ-roa buổi ấy:

Thành nguy nga, hào lũy vững, lắm

---

¹ Hê quyp = (Hécube) vợ của Priâm.

² Sau chiến thắng, trên đường về nước, Uy lix gặp không biết bao nhiêu
tai hoạ (su thì *Ôđixê* cũng của Ôme, thuật lại hành trình của Uy lix).

³ *Cat xăng đơ* = (Cassandra) con gái Priâm, người tiên tri đã nhọc lòng
báo trước họa xâm lược của người Hy Lạp nhưng chẳng được ai nghe.

anh hùng

Cõi Á châu là bá chủ lâm liệt uy phong,

Rồi nhớ lúc nó suy vong và hình dung
nước non kia mai hậu

Cũng chỉ thấy những chiến đài vùi
trong tro bụi.

Một dòng sông đỏ ngầu sắc máu ¹¹,
những đồng quanh hoang vu.

Một đứa trẻ con trong cảnh tội tù.

Thì tôi không nghĩ quốc gia kia còn có
ngày báo phục!

Chao ôi! Nếu cái chết của con Ecto là
thệ ước

Thì sao ta không giết nó một năm về
trước?

Từ trong tay Pri-am ¹² sao không cướp
nó để thí đi?

Phải vùi nó trong gạch ngói thành Tơ-
roa, dưới lớp lớp tử thi

---

¹ Con sông chảy gần thành Tơroa.

² *Pri-am*: Vua già của thành Tơ roa, cha của Ec to, Pa ri, Cat xang, Pô ly xen, v.v...

Mới ổn - Vì lúc ấy đầu xanh và tóc bạc
Khôn vịn vào yếu hèn để đòi hỏi
khoan dung.

Đêm tối mò, máu chiến thắng như
nung,

Giục ta giết, ta chém, đâm, không
phân biệt.

Với kẻ chiến bại, tôi căm phẫn hoá
nên ác nghiệt,

Nhưng bảo tôi cứ bạo tàn khi cơn giận
đã qua,

Gác một bên lòng trắc ẩn, nổi xót xa,
Nhơn nhơn tẩm máu đào một trẻ nhỏ
Thì không thể được? Miếng mồi ấy
người Hy nên bỏ,

Tìm nơi nao săn bắt những gì còn sót
lại của thành Tơ-roa,

Oán thù xưa tôi đã lấp mạch tự bao
giờ,

E-pia sẽ bảo vệ cái gì thành Tơ roa
còn giữ được!

O-REXT: - Thừa đại vương, ngài biết thừa

người ta đã dùng quỷ chước

Để đưa một Axtianax giả đến nơi thọ pháp

Nơi dành cho chính thằng bé, con Ecto.

Người Hy Lạp có truy bức dân Tơ-roa đâu, họ oán riêng thằng nhỏ.

Quả vậy, họ muốn qua đưa con báo thù người bố.

Y xối máu quá nhiều nên cơn giận khó nguôi.

Chỉ máu y thôi mới rửa sạch được oán người.

Và họ có thể đến tận E-pia tìm đứa bé.

Đại vương nên liệu trước.

PIARUYX:

- Không, không! Tôi nhận điều kia vui vẻ.

Người Hy Lạp hãy đến E-pia tìm một Tơ-roa nữa.

Họ cứ xáo trộn căm thù, nhắm mắt không phân

Kẻ bại trận và người đưa họ đến chiến thắng vinh quang!

Vả chẳng đây không phải là lần thứ nhất

Mà Hy Lạp trả ơn A-sin bằng tệ bạc ⁽¹⁾!

Cơ hội kia, Ecto đã lợi dụng được một lần ⁽²⁾

Ngày sắp tới có lẽ sẽ đến phần

Con hấn.

O-REXT: - Với Hy Lạp, đại vương định làm một người con nghịch phản?

PIARUYX: - Đâu phải để phụ thuộc người mà tôi lập công chiến thắng?

O-REXT: - Nhưng thừa đại vương, Ec-mi-on sẽ giữ tay người

Nhan sắc nàng sẽ hoà giải chồng và cha.

PIARUYX: - Thừa Điện hạ, Ec-mi-on có thể là người tôi luôn yêu quý.

Tôi có thể yêu nàng mà không là nô lệ của vua cha.

---

¹ Ám chỉ việc Agamemnon chiếm đoạt nàng Briseis đáng lẽ thuộc quyền sở hữu nô lệ của Asin.

² Nhắc việc Ecto thừa lúc Asin đối Hy Lạp, năm im, mà đánh quân Hy Lạp thua đau.

Trong tương lai có lẽ tôi có cách dung
hoà

Thế thống với tình yêu, không để cho
mắc mủ.

Dù thế nào, Điện hạ cứ đến thăm quý
nữ của Ê-len.

Tôi biết nàng có tình máu mủ với
hoàng thân ⁽³⁾

Sau đó thì tùy ngài, tôi không có ý
dám lưu chân.

Khi về nước, Điện hạ có thể báo với
Hy: tôi từ chối.

LỚP III

PIARUYX, PHÊ NIX

PHÊ-NIX: - Thế là với người yêu ngài đưa đường
cho y tới?

PIARUYX: - Dư luận đồn hấn say mê công chúa
từ lâu.

---

³ Orest là con Agamemnon, Ecmion là con Mênêlax, Agamemnon là
anh ruột Mênêlax.

PHÊ-NIX: - Nếu lửa lòng kia lại bùng cháy thì thế nào?

Thưa đại vương, nếu y lại yêu và khiến nàng yêu trả?

PIARUYX: - Ấy! Thì họ cứ yêu nhau, tôi không cản trở.

Nàng cứ đi đi! Say đắm nhau, họ cứ nhỏ neo dong về xứ,

Tất cả hải cảng ta đều mở rộng cho chàng và nàng,

Nàng có chàng, tôi đỡ lúng túng, băn khoăn.

PHÊ-NIX: - Nhưng thưa đại vương...

PIARUYX: - Lần khác ta sẽ cùng ông tâm sự
Ăng-đrô-mac đến kia.

LỚP IV

PIARUYX, ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

PIARUYX: - Người tìm tôi chẳng, công nương tôn quý?

Nếu được thế thì tôi sung sướng biết

bao nhiêu!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Tôi đi đến nơi cầm giữ đứa con yêu.

Vì ngài cho phép mỗi sáng một lần tôi
được thấy

Vật duy nhất cảnh và người xưa còn
lưu lại.

Sáng hôm nay tôi chưa được ôm nó
trong lòng

Tôi đến để khóc với con trong giây
phút.

PIARUYX: - Xét trên cảnh người Hy hoảng hốt

Thì ôi thôi! Họ còn khiến công nương
mất lệ chảy ròng!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Cái gì kia khiến họ lo sợ bất thường?

Người Tơ-roa nào đã sống khỏi tay đại
vương?

PIARUYX: - Đồi với Ecto, lòng hằn thù của người
ta đâu đã tắt?

Họ sợ con chàng.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Quả đáng sợ biết bao kia,

Một đứa bé bi bô khốn khổ chưa biết
gì,

Chưa biết ngài Piaruyx nay là chủ, và
bố là Ecto xưa đã mất!

PIARUYX: - Dù như vậy, tất cả người Hy yêu cầu
phải giết,

Con vua A-ga-mem-nông đến đòi thí
nó ngay cho.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Thế rồi ngài cũng nhận tâm ban
truyền lệnh ác nghiệt?

Phải chăng vì tôi mà con tôi mang oan
nghiệp?

Than ôi! Người ta có sợ đau mai kia
nó vì bố trả thù.

Người ta chỉ không ưng nó lau lệ cho
mẹ nó thôi!

Thay cha ⁽¹⁾ và chồng, nó sẽ là người
cho tôi nương tựa

Nhưng tôi phải mất hết rồi, và luôn
luôn vì bệ hạ!

PIARUYX: - Tránh buồn thảm cho công nương,
điều yêu sách kia tôi gạt trả,

---

¹ Cha đẻ của Ăngđrômac cũng bị Asin giết. Do đó tính cách thù địch
giữa Ăngđrômac và Piaruyx càng tăng.

Tất cả người Hy hoa khí giới đe tôi.
Nhưng dù cho họ vượt trùng dương
lần nữa, đến nơi
Với nghìn thuyền chiến đòi đem con
công nương trao trả
Dù phải đổ một biển máu như Ê len
ngày trước nữa
Dù mười năm sau cung điện tôi thành
đống tro tàn ⁽²⁾,
Tôi cũng không phân vân khi bay tới
cứu con nàng
Và đổi ngày sống để chớ che cho nó.
Nhưng tôi lao vào chốn hiểm nguy để
người đẹp dạ
Mà nhìn tôi, nàng có bớt nghiêm lạnh
chút nào không?
Hay bị người Hy ghét bỏ, bốn phía tấn
công,
Tôi còn phải đối phó với ai cứ một
điều ghẻ lạnh?
Đưa cánh tay cho nàng tựa nương, tôi

---

² Píaruyx gợi lại hình ảnh cuộc chiến tranh thành Tíroa.

có thể hy vọng chẳng

Nàng nhận nốt trái tim tôn thờ nàng
như thần thánh?

Chiến đấu vì công nường, tôi có dám
ước mong rằng

Tôi sẽ không bị coi như người bị oán
nặng thù sâu?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Thưa đại vương, ngài tính gì vậy?

Người Hy sẽ nói thế nào?

Lòng hào hiệp biển trời sao dễ rơi
trong nhu nhược?

Ngài muốn cho một ý định cao quý
xiết bao

Bị xem là hành động của kẻ si tình sao?

Kiếp tù tội luôn buồn thương, với
chính mình vương mắc

Có đáng gì mà chúa thượng ước trao
duyên?

Dáng bất hạnh vì ngài suốt đời chan
nước mắt

Còn đâu vẻ thanh tân kiêu diễm gái
thuyền duyên?

Không, thừa đại vương. Tôn trọng đau
thương của kẻ thù,

Giúp đỡ người cùng bước, trả cho mẹ
đứa con thơ,

Vì nó, chống bạo cường của hàng trăm
dân tộc

Mà không đòi người ta đem yêu
thương báo đền công đức.

Bất chấp mẹ thế nào vẫn dùm bọc cho
con,

Thế mới xứng với người cha vang dậy
tiếng đồn.

PIARUYX: - Ô hay! Niềm căm giận của công
nương không cạn nguồn sao ấy?

Sao cứ thù hằn luôn và trừng phạt
mãi?

Tôi đã gây tai ương cho bao người,
đành như vậy,

Tay tôi nhuộm máu đào, đất Phri-gi
trăm lần nhìn thấy,

Nhưng đôi mắt công nương trừng phạt
trả đủ rồi

Và bắt tôi đền địch đáng những dòng

lệ nàng tuôn rơi.

Công nương đã khiến tôi biết bao hối hận,

Tôi đau khổ hết những khổ đau tôi gây trong chiến trận,

Trên tình trường là bại tướng mang xiềng gông, lòng đau đớn.

Lửa táp tâm can hơn hoả hoạn tôi gây xưa,

Bao công phu, bao than thở, bao hăng hái, âu lo. .

Than ôi! Nàng đáp trả ác hơn tôi xưa nữa.

Nhưng lần lượt chúng ta sát phạt nhau đã đủ,

Những kẻ thù chung buộc chúng ta đoàn tụ.

Thưa công nương, chỉ cần người nói tôi có thể ước mơ

Thì tôi trả con cho nàng và vì đứa trẻ nhận làm cha,

Sẽ thân dạy cho nó trả thù nước, báo

oán nhà,

Sẽ chinh phạt Hy Lạp vì những khổ
đau của nàng, của tôi nữa.

Chỉ cần một gợn thu ba, tôi dám làm
trời nghiêng đất ngửa,

Thành I-li-ông ⁽¹⁾ của ai sẽ lại mọc
trên đồng tro tàn,

Và nhanh hơn khi nó bị tấn công gục
ngã,

Trong thành lũy phục hồi, tôi sẽ rước
con người làm lễ dâng quang.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Bấy nhiêu hiển vinh, thừa đại
vương với chúng tôi không còn cảm dỗ,
Tôi từng hứa thế kia khi cha nó sinh
bình

Hỡi những thành quách thiêng liêng
mà Ecto khôn ngăn sụp đổ

Thôi! Chớ mong gì chúng ta trở lại
trong quang vinh!

Kiếp khốn cùng, ân huệ lớn đâu dám

---

¹ *I-li-ông* (Ilion): Một tên khác của thành Tơroa do đó mà có tên *I-li-a-*
đơ của thiên hùng ca.

tranh!

Tôi chỉ xin đại vương một nơi xa để
sống yên lành,

Sống cách biệt người Hy, xa cả đại
vương, một nơi hẻo lánh

Hầu giấu đứa con và khóc người
chồng bất hạnh.

Lòng ngài yêu gây cho tôi thù hận sâu
xa,

Xin người hãy quay về, hãy trở lại với
con gái Ec-len xưa.

PIARUYX:

- Tôi có quay về được chăng? Ôi! Công
nương làm tôi khó liệu,

Trái tim đã thuộc về người, làm sao
đem trả được cho ai?

Tôi biết, theo sở nguyện của tôi, vị trí
Ec-mi-on đã an bài

Và nàng đến E-pia để được tấn phong
hoàng hậu,

Mệnh số đã xui nàng và công nương
cùng đến đây để

Công nương làm nô tì, con nàng thì
ngự trị,

Nhưng tôi có làm gì để đẹp dạ Ec-mi-on đâu?

Ngược lại kia, khi người ta nhìn rõ tình đầu

Thì người ta có thể nói nàng là tôi đòi, công nương là nữ chúa!

Chao ôi! Chỉ một thôi trong nghìn lời với công nương tôi than thở

Đem nói với nàng, đủ cho nàng sung sướng bao nhiêu!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Hẳn thế thôi! Ngài mà cầu, lý gì công chúa làm cao?

Ân nghĩa của đại vương thế nào nàng quên được?

Thành Tư-roa và Ecto có khiến đau với đại vương nàng căm tức?

Lửa yêu đương nàng có nhóm đau trên tro lạnh xương chồng?

Một người chồng - trời ôi! Vô nhị! - Ôi kỷ niệm đau lòng!

Chồng tôi chết cho tên tuổi phụ thân ngài bất hủ.

Máu chồng tôi đã làm rõ ràng uy vũ

Của A-sin, và danh hai ngài lấy lòng
vì mắt này rơi lệ!

PIARUYX: - Thôi thế cũng đành, thưa bà, xin
vâng tôn ý,

Phải quên bà, hay đúng hơn, phải oán
bà thôi!

Vâng, niềm yêu đương của tôi trót
nồng nhiệt quá rồi

Nên gặp ngăn trở phải biến thành thù
hận.

Bà hãy nghĩ xem: tôi không được yêu
say đắm

Thì từ nay phải thù oán đến diên
cuồng,

Tôi sẽ không từ gì trong cơn giận, thế
thường

Mẹ khinh thị thì con mang quả báo.

Người Hy Lạp sẽ đòi, tôi không màng
tự tạo

Vinh quang bằng cứu vớt kẻ vô tình!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Hỡi ôi! Con đành chết vậy! Có ai
bênh

Ngoài nước mắt mẹ hiền và vẻ thơ đại

của con?

Cũng cam thôi và có lẽ trong cảnh mẹ
đau buồn

Nó sớm chết thì nỗi ưu phiền của tôi
sớm dứt,

Tôi đã vì con kéo dài kiếp sống thừa
tủi nhục!

Nhưng rồi đây tôi sẽ theo gót nó đến
gặp chồng.

Và thế là chồng, vợ, cha, con nhờ đại
vương mà được trùng phùng.

Chúng tôi...

PIARUYX: - Thôi công nương hãy đi đi, đi thăm
đứa con thơ dại.

Biết đâu khi gặp con, lòng mẹ lại
không sinh ái ngại,

Hết buồn xuôi cho thù giặc đưa
đường?

Để rõ số phận chúng ta, tôi sẽ đến tìm
nàng.

Vuốt ve con, công nương hãy lo toan
cứu nó.

HỒI THỨ HAI

LỚP I

EC-MI-ON, CLÊ-ON

EC-MI-ON: - Chiều ý em, chị thuận để chàng hội ngộ,

Chị cũng muốn giúp chàng may được một niềm vui.

Lát nữa đây, chàng sẽ theo Pi-lát tới nơi.

Riêng chị nghĩ không gặp chàng là hơn cả.

CLÊ-ON: - Gặp nhau chút, vạ tai gì mà e lòng ngại dạ?

O-rext đây, thưa công chúa, há chẳng phải người xưa

Mà trăm phen người thăm gọi trở về

Và luyện tiết đức chung tình, niềm
gắn bó?

EC-MI-ON: - Ấy bởi đáp mối tình sâu, chị đã từng
xử tệ

Mà gặp ai đây, chị cảm thấy khó vô
vàn.

Chị xấu hổ biết bao, mà kẻ đặc ý là
chàng.

Khi thấy ta lỡ vận cùng đường cũng
như chàng thất thế,

Chàng sẽ nói: "Phải chăng đây là à
Ec-mi-on khinh thị

Đã ruồng rẫy ta, giờ bị kẻ khác bỏ rơi?

Con bội bạc, quá treo cao phẩm ngọc,
giá người,

Đến lượt nó ném mùi hững hờ, lạnh
lẻo".

Ồi thôi!

CLÊ-ON: - Ấy, hãy xin công nương chớ lo huyền
sợ hãi!

O-rext hãy còn ngất ngây với nhan
sắc diễm kiều kia.

Người yêu xưa chẳng có ý đến lăng
mạ công chúa bao giờ.

Chàng chỉ muốn dâng trái tim nồng
cho chủ nó.

Nhưng công chúa hãy nói lệnh phụ
vương dạy thế nào cho rõ

EC-MI-ON: - Phụ vương dạy nếu Piaruyx cứ dây
dưa như cũ

Và không giao đứa trẻ cho Hy Lạp
hành hình

Thì chị phải theo người Hy rời bỏ xứ
này nhanh.

CLÊ-ON: - Ôi! Thế thì thưa công chúa, người
nên vui lòng nghe O-rext,

Piaruyx đã bắt đầu, người chỉ cần tiếp
tục.

Muốn đàng hoàng, phải đi trước
vương mới được!

Công chúa đã không nói mình căm
ghét vương đó ư?

EC-MI-ON: - Ghét đứt rồi! Đây là điều danh dự
của ta

Ân nghĩa chị xưa đây, lòng dạ hần

nay với!

Kẻ ta quý ta yêu giữ áo với ta rồi!

Ôi! Ta yêu lắm nên không thể nào không oán!

CLÊ-ON: - Thế thì hãy bỏ Piaruyx đi. Đã có người say đắm...

EC-MI-ON: - Ôi! Hãy để cho lòng ta bốc cao thêm thù hận,

Chống kẻ thù, hãy để cho chí ta rắn chắc kiên cường hơn.

Ta muốn ta ghê tởm mà xa hăn, em Clê-on,

Chắc hăn sốt sáng hòa vào, tên phụ bạc!

CLÊ-ON: - Chao ôi! Công chúa chờ hăn bồi thêm sỉ nhục?

Còn như hăn yêu một nô tì, yêu trước mặt công nương

Chưa đủ cho người kinh tởm hăn hay chăng?

Hăn đã làm đến thế kia thì còn biết làm gì hơn nữa?

Biết làm sao cho người hết ưa, nếu

người không đành buông thả?

EC-MI-ON: - Em ác lắm, châm chọc chị làm chị cho quá!

Chị ngại thấy rõ lòng mình mới ngao ngán làm sao!

Em thấy gì cho tới nay, chớ có tin mấy may nào.

Hãy cho rằng chị không yêu nữa và ngợi ca chiến thắng.

Hãy tin tưởng vì hờn căm lòng chị đã như sắt rắn,

Hãy tin giùm như thế và giúp chị cũng tin đi,

Em muốn chị lánh hẳn ư? Nào! Có gì cản bước?

Ai cần gì ghen với con tội tù hần chinh phục!

Cứ để bậc vương công chịu phép đưa nô tì.

Nào ta đi đi... Nhưng nếu như kẻ ấy hồi tâm quay về bổn phận?

Niềm tình nghĩa trong tim xưa bỗng

gây ra vương vấn?

Nếu như chàng phục dưới chân ta cầu
khẩn lượng khoan từ!

Và thần tình ái buộc chàng lại với ta!

Nếu chàng muốn... không, kẻ phục
bạc chỉ muốn làm nhục ta thôi chứ.

Tuy nhiên ta phải ở để quấy rầy bọn
họ

Phá hạnh phúc của lũ kia mà tìm
chút vui hờ,

Hoặc để buộc kẻ kia công nhiên bội lời
cam kết ngày xưa

Và do đó trở thành tội nhân đối với
những người Hy Lạp ấy.

Ta đã gọi lời đình nổ trên đầu đứa trẻ,

Ta còn muốn họ đòi luôn cả con mẹ.

Phải bắt con kia đền những đau khổ
hắn gây cho ta.

Piaruyx phải chết vì hắn hoặc phải
giết hắn kia

Ta mới hả.

CLÊ-ON:

- Người tướng đôi mắt nàng kia luôn

đắm lệt?

Đã cố tình làm hoại công sức công
nương?

Và một trái tim nặng trĩu những sầu
thương

Lại muốn quyến rũ chính kẻ nhận
chìm mình trong biển khổ?

Mối tình của Piaruyx đâu khiến được
sầu tư nàng giảm độ?

Nó vẫn mênh mông như không bến
không bờ.

Với người mình yêu, có ai khí khái thế
bao giờ?

EC-MI-ON: - Than ôi! Ta đã dễ dãi cả nghe nên
nặng nề tai vạ

Ta không biết lặng im để quyến người
bằng mới lạ.

Ta tưởng cứ chân thành cũng chẳng
hề chi.

Không một phút thủ hững hờ, một
giây vờ khắc nghiệt,

Ta chỉ biết lòng trải lòng, bộc lộ tấm
tình si.

Và chẳng, ai mà chẳng như ta bày tỏ
nỗi niềm tha thiết

Khi ước nguyện thiêng liêng người
trong mộng đã trao?

Vả thuở ấy chàng có nhìn ta với đôi
mắt bấy giờ đâu!

Nhớ chẳng em Clê-on, những thuận
lợi của chàng ngày ấy?

Hận thù nhà ta rửa sạch, người Hy
Lạp hân hoan,

Đoàn quân thuyền về bến xưa chiến
lợi phẩm đầy khoang

Sự nghiệp còn hơn cha xưa lừng lẫy,

Và lửa lòng ai, ta tưởng còn hơn ta
nông cháy,

Và ta, và cả em nữa, Clê-on, đều thấy
quáng loạn.

Tất cả lừa dối ta trước khi ta bị y lừa...

Nhưng đã quá sức chị rồi, Piaruyx có
là gì chẳng nữa,

Ec-mi-on cũng biết cảm tấm lòng thành
và O-rext là người quân tử.

Chàng biết yêu dù chẳng được yêu đền,

Có lẽ chàng có cách làm cho ngày kia
ta yêu lại cũng nên.

Chàng hãy đến thôi.

CLÊ-ON: - Thưa, chàng đã đến.

EC-MI-ON: - Chao ôi! Ta đâu có ngờ chàng ở ngay
bên cạnh!

LỚP II

EC-MI-ON, O-REXT, CLÊ-ON

EC-MI-ON: - Thưa Điện hạ, phải chăng chút dư
hương của ân tình xưa cũ

Đưa chân người đến tìm em trong
cảnh buồn tênh?

Hay em nên tin là chỉ vì nghĩa gia
đình

Mà người sốt sáng để em được may
gặp gỡ?

O-REXT: - Nỗi mê muội của kẻ si tình này là
như thế đó,

Công chúa đã biết rồi: số phận kẻ vô
duyên

Là luôn đến cung chiêm về kiều diễm
người tiên

Mà cứ mãi thể thốt không bao giờ trở
lại.

Tôi biết đôi mắt sắc sẽ khai vết
thương lòng máu chảy.

Mỗi bước nhích đến nàng là mỗi bước
tự lừa tôi.

Xấu hổ sao! Nhưng chứng giám đã có
trời

Trời đã thấy tôi cuồng phần lần trước
đây, khi vĩnh biệt.

Tôi đi khắp những nơi có thể tìm cái
chết

Hầu giải lời thề và chấm dứt thương
đau.

Để làm vật hy sinh, tôi đã đến van cầu,
Những dân tộc chỉ lấy máu người làm
cho thần linh hả dạ:

Họ đóng cửa đền. Và những người dân
kia man rợ

Bỗng tiếc dòng máu đào tôi khứng

cho, không mặc cả ⁽¹⁾.

Cùng đường rồi, tôi phải đến nơi đây
Tìm trong mắt ai cái chết tôi theo
đuổi bấy chầy.

Chỉ cần nó lạnh lòng là tôi tuyệt vọng,
Chỉ cần nó diệt nốt chút mơ màng còn
ngưng đọng,

Nếu nó nói lên lần cuối cùng điều nó
báo đã bao phen

Thì tôi càng sớm trút nợ đời, chẳng
chút băn khoăn.

Từ một năm nay, với tôi đó là điều lo
toan duy nhất,

Người hãy nhận, công nương ơi, món
lễ hiến sinh đi.

Lễ hiến sinh mà người Xít ⁽²⁾ chẳng
dành lại đến bây giờ

Nếu họ cũng như nàng, bạc ác!

EC-MI-ON: - Thôi Điện hạ! Nói làm chi nữa

¹ Nhiều bộ lạc và dân tộc xưa dùng người làm vật hy sinh để tế thần. Orestes ám chỉ việc suýt bị hy sinh để tế nữ thần Điện ở xứ Tòridơ.

² Xít (Seythe) = dân tộc ở Tây Á, cư trú ở nhiều vùng, trong đó có xứ Tô-ri-đơ.

những lời bí mật!

Tổ quốc đã trao cho người một nhiệm vụ khẩn trương

Thì nói làm chi đến lũ Xít và chuyện phũ phàng

Của em chứ? Hãy nghĩ đến các vương công mà người là sứ giả,

Mối thù chung có trả xong đâu bằng vật vĩa!

Ai đòi chi dòng máu của O-rext đâu mà?

Người hãy làm tròn sứ mệnh Hy Lạp giao cho.

O-REXT: - Sứ mệnh tôi đã xong: Piaruyx khước từ.

Thưa công chúa, y cáo biệt tôi. Có một thế lực nào đó

Đã khiến y chớ che cho con Ecto, thẳng nhỏ?

EC-MI-ON: - Quân bội bạc!

O-REXT: - Cho nên sẵn sàng từ giã nó

Tôi đến thỉnh ý công nương về số

phận của chính tôi.

Tuy như đã nghe thấy trước câu trả lời

Mà ác cảm ngấm xui người phán bảo.

EC-MI-ON: - Ôi thôi! Cứ luôn luôn bắt công trong
những lời than ảo não,

Chàng định trách em ghẻ lạnh đến
bao giờ?

Nỗi nghiệt ngã chàng kêu ca, chàng
tìm thấy ở đâu cơ?

Đến đất E-pia em cũng như người bị bỏ,

Em đi theo lệnh phụ vương, nhưng có
ai biết đâu từ lúc đó

Em có âm thầm chia sẻ nỗi phiền
muộn của chàng không?

Chàng chỉ biết chàng mang khắc
khoải trong lòng

Chứ biết đâu đất này cũng thấm của
em bao giọt lệ?

Chàng không biết tuy hai vai mang
nhiệm vụ

Muốn gặp mặt chàng cũng có lúc em
ước ao.

- O-REXT:** - Ao ước gặp tôi! Ôi! Tiên nữ...
- Nhưng thưa công nương, những lời ấy có phải nói với tôi không chứ?
- Nàng hãy nhìn kỹ xem, không phải O-rext ở trước mặt mình sao?
- O-rext, con người bao lâu nay công nương căm ghét.
- EC-MI-ON:** - Vâng, chính chàng mà niềm say mê trước hết
- Cho em thấy thoát đầu sức quyến rũ của phấn hương,
- Người đức độ cao khiến em quý mến lạ thường,
- Người em thương tình... tóm lại, người em muốn yêu thương.
- O-REXT:** - Tôi hiểu rồi! Số phận tôi quả là cay nghiệt
- Piaruyx được trái tim, lời ước sông về phần O-rext.
- EC-MI-ON:** - Chao ôi! Có hay chỉ số phận Piaruyx mà thèm!
- Em sẽ thù chàng lắm

O-REXT:

- Lại càng yêu tôi thêm.

Nàng sẽ nhìn tôi, ôi! Với đôi mắt khác!

Nay nàng muốn yêu tôi mà tôi không
đẹp lòng nàng được.

Lúc bấy giờ ái tình dùng quyền lực
độc tôn

Thì nàng càng yêu tôi khi muốn thù
dập ghét dồn.

Hỡi ôi! Trân trọng đến điều, yêu
đương rất mực...

Thuận lý biết bao, nếu gặp tình nàng
thì quá tốt!

Ngày nay chỉ còn mỗi công nương là
bệnh vì Piaruỵx⁽¹⁾

Trái ý nàng có lẽ, trái ý vương hãn
thôi,

Vì ghét công nương và lòng hãn đã có
nơi!

Hãn chỉ...

---

¹ Ý nói chỉ có một mình Ecmion viện nhiều lý lẽ để nghĩ rằng Piaruỵx còn nghĩ đến mình, mặc dù lý trí nàng thấy khác và Piaruỵx thì hãn là không muốn thế rồi. Bệnh vì đây là bệnh vì cho lòng trung thành của Piaruỵx.

EC-MI-ON: - Ai bảo Điện hạ là Piaruyx khinh tôi?
Bằng mắt, bằng lời, y bảo với chàng
như thế?
Hay Điện hạ đoán dung nhan tôi chỉ
khiến người khinh rẻ?
Nó chỉ nhen trong lòng người một loé
lửa rơm thôi?
Và hang sâu còn phải đợi hé ánh mặt
trời?

O-REXT: - Cứ tiếp tục đi! Nàng mắng tôi, hay
lắm!
Hỡi kẻ bất nhân! Dễ tôi đối với nàng
là người khinh mạn?
Lòng kiên trung nàng thử thách dễ
chưa vừa?
Tôi mà không biết đôi mắt kia khiến
lòng người điêu đứng?
Tôi hững hờ? Trời! Giá kẻ tình địch
của ta
Hững hờ với ai như cách ta hờ hững!

EC-MI-ON: - Piaruyx hờ hững hay mến yêu, em có
cần gì, thưa Điện hạ?

Đề trừ kẻ nghịch, chàng hãy kêu gọi
cả Hy Lạp vũ trang,

Hãy bắt y trả cho xong cái giá của
nghịch loạn,

Và biến đất E-pia thành một I-li-ông
nữa!

Chàng hãy đi đi! Đấy chàng xem, em
có yêu hấn không thì nói!

O-REXT: - Công chúa hãy gắng thêm chút,
cũng về đi, đừng chờ đợi!

Ở lại đây nàng sẽ bị giữ làm con tin.

Hãy về quê hương làm bốc lửa trong
tìm

Người Hy Lạp và hợp nhất hận thù
trong một cuộc cộng đồng chinh phạt.

EC-MI-ON: - Nhưng thưa Điện hạ, nếu trong lúc
ấy y kết hôn cùng Ăng-đrô-mac?

O-REXT: - Thì có sao, công nương?

EC-MI-ON: - Mất mặt cho chúng ta lắm chứ
Nếu y cưới con mụ người Phrigi ⁽¹⁾ làm
vợ!

---

¹ Chỉ Ăngdrômac. Vùng Phrigi ở tiểu Á bao trùm thành quốc Tơ-roa.

O-REXT: - Thế là ghét hẳn đó! Chỉ bằng công
nương nói thật,
Tình yêu là đám cháy không thể nhốt
trong tim ta quá chặt,
Khi nói, khi nhìn, khi im lặng cái gì
cũng phản ta,
Lửa vụng che càng chói sáng rộng xa.

EC-MI-ON: - Em biết rồi, thưa Điện hạ. Tâm hồn
người in sâu thành kiến
Cứ thấy trên lời em cái chất độc làm
lòng chàng đau đớn,
Thấy trong lý lẽ em những biện bác
quanh queo
Và tưởng cầm hờn chỉ là một vận động
của tình yêu.
Thế thì phải phân giải để chàng nghe
mà cư xử:
Điện hạ cũng biết em đến E-pia vì
nghĩa vụ,
Nghĩa vụ ràng buộc em, em chỉ có thể
từ giã E-pia
Khi phụ vương hoặc Piaruyx lên tiếng
bảo em về.

Cho nên Điện hạ hãy đi đi, thay mặt
phụ vương mà bảo nó:

Kẻ thù của người Hy không thể là con
rể Mê-nê-lax vua cha!

Giữa thằng bé, con Ecto, và em, bắt
nó phải chọn lấy một người.

Phải quyết đoán giữ ai, trao trả ai cho
rõ.

Tóm lại, hoặc Piaruyx bảo em đi, hoặc
trao cho anh thằng bé nọ.

Thôi chào anh. Hấn đồng ý để em đi thì
em sẵn sàng theo Điện hạ.

LỚP III

O-REXT (*một mình*)

O-REXT: - Được, được! Nàng sẽ theo ta, không
nghĩ ngờ gì cả.

Ta có thể trả lời ngay: Piaruyx thuận
rồi.

Ta chẳng sợ đâu gã si ấy lại đòi

Giữ nàng lại, bởi hấn chẳng thiết ai,

ngoài Ăng-đrô-mac,
Dù là ai, nếu không phải ở kia, hẳn
đều chán ghét!
Và chắc hẳn chỉ chờ có cơ để đuổi Ec-
mi-on đi.
Ta chỉ nói là xong. Ôi! Hạnh phúc
diệu kỳ
Được cướp của E-pia miếng mồi tươi
tốt!
Đất nước kia ơi! Hãy cứu tất cả những
gì còn sót
Của thành Tơ-roa và của Ecto! Hãy
giữ lấy đứa bé kia,
Mụ goá nọ và hàng ngàn nữa, xin cứ
tha hồ,
Miễn Ec-mi-on được đi khỏi bến bờ
này, rời ông vua ấy!
Nhưng kia, vận may của ta đã đưa
chân nhà vua đến đây,
Ta nói thôi. Thần ái tình ơi hãy che
nhân sắc Ec-mi-on đi chút!

LỚP IV

PIARUYX, O-REXT, PHÊ-NIX

PIARUYX: - Tôi tìm ngài, thưa Điện hạ. Trót
hung hăng quá mức
Tôi đã gạt bữa lý lẽ thuyết phục của
hoàng thân.
Thật sai lầm - Ngài đi xong, tôi suy
nghĩ, nhắc cân
Mới thấy lời bàn kia đúng và rõ ràng,
cứng cỏi.
Điện hạ nói không sai: tôi đương
thành người chống đối
Với Hy Lạp, với cha tôi, với cả bản
thân,
Tôi phục hồi thành Tơ-roa là sẽ khiến
dở dang
Công quả của A-sin lấy lòng và của
tôi cũng vẻ vang.
Không chỉ trích sự phần nộ của người
Hy chính đáng.
Thưa Điện hạ, tôi sắp truyền giao cho

ngài tên tội phạm.

O-REXT: - Quyết định nghiêm khắc và thận trọng ấy, thưa đại vương

Sẽ mua hoà bình với giá máu một kẻ đáng thương!

PIARUYX: - Vâng, nhưng tôi còn muốn mười phần chắc chắn,

Của hòa hiếu dài lâu Ec-mi-on là một bảo đảm:

Tôi cưới nàng. Dường như cảnh hảo hiệp sắt cầm

Chỉ chờ một người chứng kiến là hoàng thân.

Thay mặt cả người Hy, ngài vừa thay mặt cả phụ thân nàng

Bởi đối với Mê-nê-lax, ngài là hình ảnh vua anh đã khuất.

Nhờ Điện hạ gặp công chúa và bảo với nàng: mình nhật

Tôi đón hoà bình và, từ tay Điện hạ, xin tiếp nhận mối duyên trao.

O-REXT: - Chao ôi, trời!

LỚP V

PIARUYX, PHÊ-NIX

PIARUYX: - Ông Phê-nix thấy chẳng? Ở đâu

Mà tình yêu là chúa tể? Đến bây giờ
ông biết tôi rồi chứ?

PHÊ-NIX: - Ôi! Tôi lại nhận ra ngài: cơn phần nộ
Tốt lành đã trả đại vương về cho Hy
Lạp và trả ngài lại cho ngài.

Không phải đâu con quay của một dục
vọng suy đồi.

Chính thị là Piaruyx, con A-sin tài
tranh tiên đế,

Mà quang vinh đã gọi về trong vinh
quan của pháp chế,

Mà chiến thắng Tơ-roa lần thứ hai
nay cần phải kể!

PIARUYX: - Phải nói từ hôm nay thôi chiến
thắng của ta mới bắt đầu,

Của vinh quang từ hôm nay ta mới
hưởng thú thanh cao.

Lòng tôi yếu hèn, nhưng nay đã trở

nên kiêu hãnh,

Nó biết chiến thắng tình yêu, là thắng
muôn quân thù dũng mãnh.

Ông thử nghĩ xem tôi đã tránh bao
nhiều đảo điên,

Hàng đồng tai ương cùng với tình ái
gắn liền!

Bao nhiêu nghĩa vụ, bao nhiêu bạn bè
tôi toan gác bỏ.

Nguy hiểm làm sao!... Một khoé mắt
đưa tình làm quên tất cả.

Chống tên nghịch loạn người Hy Lạp
đã liên minh,

Chỉ vì nàng, tôi suýt thích thú hy sinh.

PHÊ-NIX:

- Ấy, thưa đại vương, tôi thật cảm ơn
sự lạnh nhạt

Đã khiến đại vương...

PIARUYX:

- Ông thấy đấy, người ta đối xử với tôi
tệ bạc!

Tôi cứ tưởng tính mệnh con làm mẹ
hãi hùng,

Đi thăm con về lòng dạ mẹ mất kiên

trung!

Tôi đợi hôn con xong, người ta đổi
thay thái độ,

Ai hay cũng chỉ thấy khóc than và
phẫn nộ!

Hoạn nạn làm người ta chát chua, lại
càng thêm quái gở.

Hàng trăm lần người ta nhắc tên tuổi
Ecto,

Hoài công tôi hứa hẹn che chở đứa con
thơ.

Hôn đồn nó: "Ecto đây! Người ta bảo,
Đây đôi mắt, đây cái mồm, và đây,
sớm chưa!

Vẻ táo bạo!

Phải, chính anh, người chồng thân
thương mà em quý, em yêu".

Nàng nghĩ gì trong nỗi lòng thâm kín?
Có lý nào

Nàng mong ta cứu con để nuôi lại mối
tình đầu?

PHÊ-NIX:

- Chắc thế! Đó là cách trả ơn của

người bội bạc,

Nhưng ngài hãy để nàng yên...

PIARUYX:

- Ta biết nàng tin mãnh lực

Của nhan sắc nghiêng thành, và kiêu
căng chờ ta phủ phục

Dưới chân nàng, dù ta đã giận gớm
ghê.

Bây giờ nàng có lạy ta, ông Phê-nix ơi,
ta cũng làm ngơ!

Nàng là vợ goá của Ecto, ta, con A-sin
vô địch,

Giữa Ăng-đrô-mac và Piaruyx, hận
thù đã sâu như vực!

PHÊ-NIX:

- Ngài hãy cứ bắt đầu đừng nói đến
ả, thừa đại vương.

Ngài tới thăm Ec-mi-on đi và gắng
làm cho công chúa yêu thương.

Hãy quên tất, quên cả giận Ăng-đrô-
mac bên cạnh nàng.

Tự ngài báo tin vui để cho nàng soạn
sữa,

Chứ sao nhằm kẻ tình địch mà toan

nhờ tựa?

Hắn đắm say công chúa.

PIARUYX: - Ông có nghĩ rằng tôi lấy Ec-mi-on
Thì trong thâm tâm, Ăng-đrô-mac
cũng có ghen tuông?

PHÊ-NIX: - Ôi thôi! Lại Ăng-đrô-mac, ả đã cướp
hồn ngài sao nhỉ?

Cần gì ngài, trời ơi! Dù ả vui lòng hay
phẫn chí?

Bùa phép chi không cưỡng được đã mê
hoặc đại vương?

PIARUYX: - Không, tôi vẫn chưa nói hết điều cần
nói với nàng,

Sự cuồng phẫn của tôi, tôi chỉ mới phô
bày một nửa.

Nàng chưa biết đâu căm thù trong
lòng tôi chất chứa,

Hãy trở lại thôi! Mặt đối mặt với
nàng, thử thách thách cao

Và buông tay cho thù hận tuôn trào.

Ông hãy đến xem sắc nước hương trời
mà tôi khinh bỉ.

Ta đi thôi.

PHÊ-NIX:

- Vâng, đại vương cứ đến dưới chân
nàng quy lỵ,

Nguyên tử sinh, sùng bái ả tựa thiên
thần.

Để được thể ả càng tỏ niềm khinh thị.

PIARUYX:

- Tôi biết rồi, ông tưởng tôi dễ khoan
thứ như mọi lần

Bám theo nàng để cho dịu hận tâm
can.

PHÊ-NIX:

- Đại vương yêu, nói thế đủ rồi.

PIARUYX:

- Tôi yêu con người bất nghĩa

Đã thù tôi, càng thù sâu hể tôi càng
hậu đãi?

Không bạn bè, không thân thích,
nàng chỉ dựa vào tôi.

Tôi có thể hại con nàng, có lẽ hại mới
đúng thôi.

Là khách tha hương... không là nô lệ ở
chốn xa xôi,

Tôi dâng con nàng cho nàng, và trái
tim tôi, và đất nước

Mà trong cõi lòng giảo hoạt kia, tôi chỉ
chiếm được

Cái cương vị là người gieo rắc hoạ tai.

Không, không, tôi đã thề, nhất định
phải báo thù ngay.

Phải có một lần cho thấy nàng oán tôi
là đúng.

Tôi bỏ rơi thằng bé. Chà! Đôi mắt
nàng phải khóc cho đến mọng,

Nàng sẽ nguyên rửa tôi bằng những
tiếng độc địa nhất trần gian.

Cảnh tôi đen hầy sẵn để chờ nàng!

Nàng chắc chết, ông Phê-nix ơi! Và tôi
là kẻ giết,

Tôi chính là kẻ nhằm nàng cắm con
dao vào ngực.

PHÊ-NIX: - Thì cứ yên lặng thi hành, cần gì
hùng hổ hét lên?

Sao ngài không tự hỏi xem có phải
mình quá yếu hèn?

PIARUYX: - Ông nói phải. Nhưng hãy tha thứ
chút lửa lòng le lói.

Giao tranh nhỏ ông chớ lo giận hờn
không thắng lợi!

Đây chỉ là ánh lửa lòng bùng sáng lúc
cuối của tình ta

Nào! Ông khuyên sao? Tôi xin phục
thiện bác thầy già:

Có nên trao A-xty-a-nax? Đã cần gặp
Ec-mi-on chưa?

PHÊ-NIX: - Vâng, ngài nên đến với Ec-mi-on và
bằng những lời niềm nở
Nguyên với nàng...

PIARUYX: - Ta thực hiện những gì tôi đã hứa.

HỒI THỨ BA

LỚP I

O-REXT, PI-LAT

PI-LAT: - Điện hạ hãy cố nén cơn giận điên cuồng.

Tôi không nhận ra anh, anh mất hẳn vẻ thường,

Hãy chịu khó...

O-REXT: - Chớ có khuyển can không phải lúc,
Lẽ phải của các người nghe nhiều
ngán thực!

Tôi đã kéo quá lâu kiếp sống và cái nhục hình.

Tôi phải cướp nàng đi hoặc phải hy sinh.

Ý đã định, tôi nhất quyết thi hành.

Tôi muốn thế.

PI-LAT:

- Ừ thì cướp nàng ta vậy

Tôi bằng lòng. Nhưng hãy xem Điện hạ đương ở đâu đấy!

Trông đáng điệu anh, người ta sẽ nghĩ thế nào?

Hãy giấu đi, đừng cho họ thấy mình nao nao,

Hãy bắt con mắt anh giữ gìn bí mật.

Những lính canh kia, triều đình họ, bầu trời quanh quất,

Tất cả đều thuộc về Piaruyx, trước hết là Ec-mi-on,

Nhất thiết phải che giấu đi cơn giận đến như cuồng.

Với điệu bộ thế kia, trời đất ơi! Anh tìm chi công chúa?

O-REXT:

- Biết sao được? Lòng tôi đâu còn tự chủ?

Nội khí xông đầu, có lẽ tôi đến đây với ý đồ đe dọa

À bậc tình kia và người yêu của nó

cùng một lần?

PI-LAT: - Ví gặp người ta thì kết quả hại vô ngần!

O-REXT: - Thế thử hỏi anh có ai không loạn óc
Nếu gặp phải như tôi cảnh oái oăm cay độc?

Hắn nói rạng ngày mai hắn cưới Ec-mi-on.

Và tôn trọng tôi, hắn mời tôi đứng chủ hôn!

Hừ! Bàn tay này thà nhuộm máu đào tên man rợ...

PI-LAT: - Chớ qui tội người vì số phận mình càn rỡ,

Khi người ta cũng day dứt về nỗi tiến lui,

Có lẽ cũng như anh, Piaruyx đáng thương thôi.

O-REXT: - Không. Tôi biết lắm. Tôi càng buồn càng vui cho hắn.

Tôi không đến, không yêu thì hắn đã bỏ rơi con người khốn nạn.

Với Ec-mi-on, lâu nay hấn vẫn một
mực hững hờ,

Nay cưới xin chẳng qua muốn đoạt
của tôi mà!

Đã sắp xong xuôi, hỡi ôi trời đất!

Ec-mi-on nghe ta, với tên kia sắp xa
lìa dứt khoát.

Luôn phân vân giữa hờn giận và mến
yêu

Chỉ đợi hấn khước từ thì cùng ta nàng
trao môi tơ điều.

Lúc ấy nàng sáng mắt rồi, nàng chịu
nghe O-rext,

Nàng cảm cảnh tôi. Chỉ một tiếng thôi
là xong hết.

PI-LAT: - Anh tưởng thế ư?

O-REXT: - Thì còn gì! Cơn giận bốc cao
Nhằm đưa bạc tình, nàng...

PI-LAT: - Ec-mi-on chưa lúc nào
Yêu anh chàng kia hơn lúc ấy! Dù
vương có nhường cho anh đi nữa,
Thì đã chắc gì nàng không sẵn lý do

để mà lần lữa?

Hãy nghe lời tôi! Đừng vương vấn
dung nhan.

Chớ cướp nàng đi, hãy đi xa, lánh biệt
hắn nàng.

Sao? Anh quá say mê, muốn rước về
một con quỷ nộ.

Nó sẽ oán anh suốt đời, và bất kỳ
chiêu mộ

Sẽ than van luôn luôn về cuộc hôn
phối dở dang.

Và...

O-REXT:

- Ấy chính vì thế mà tôi muốn cướp
nàng.

Sao nàng lĩnh tất cả tươi vui, mà
phần tôi chỉ thấy

Được một mối cảm hờn vô ích để
mang theo như vậy?

Bạn bảo tôi đi xa để cố gắng lãng quên?

Không, không! Tôi muốn những khổ
đau nàng phải chia phần.

Chịu một mình đã quá lâu, tôi cũng

chấn được người ta thương hại,
Tôi muốn phải có khi đối với tôi, kẻ
phụ tình sợ hãi.

Người ta nhấn tâm thì phải có khi
than khóc liên hồi,

Phải dùng lời oán trách của tôi mà
trao tặng lại cho tôi.

PI-LAT: - Tiếng "cướp gái" sẽ là sự nghiệp của
vị sứ giả O-rext hoàng thân!

O-REXT: - Tôi cần gì? Pi-lat ạ.

Dù nhờ tôi mà người Hy vui vì hận
thù trang trải

Thì kẻ bạc tình lại hân hoan với nước
mắt tôi dầm dãi.

Đất nước Hy khâm phục tôi thì có ích
lợi gì

Khi tôi là bia cười của muôn miệng ở
E-pia?

Biết làm sao! Tuy nhiên tôi không
muốn giấu giếm điều gì với bạn,

Sự trong sạch đối với tôi đã bắt đầu
thành gánh nặng:

Y như có một thế lực gì vô lý tự ngàn xưa

Cứ theo hai trắng trong, mà tội ác thì chữa.

Nhìn lại thân thể tôi từ tuổi bé thơ đến khi lớn mạnh

Chỉ thấy tai ương nói lên sự khát khe của thần thánh,

Tôi muốn xứng với sự ghét ghen, căm giận của các ngài,

Tôi muốn hưởng kết quả của tội tình khi chưa bị làm tình làm tội,

Nhưng còn anh, sao anh cứ luôn lầm lỗi
Hứng cơn giận của thần linh chỉ nhằm riêng có kẻ này?

Đã lắm phen vì tình bạn, anh chịu đọa đầy.

Hãy xa lánh đũa cùng đường, bỏ rơi tên tội phạm!

Bạn Pi-lat hãy tin tôi, chớ nhắm mắt nghe theo lòng trắc ẩn,

Hãy dành trọn cho tôi những nguy hiểm tôi đang chờ,

Hãy mang về cho người Hy thành bé
mà Pia-ruyxx vất cho tôi kia

Hãy đi đi.

PI-LAT:

- Nào thì đi. Ta mang theo công chúa

Có ra tử vào sinh mới rõ ràng dững
khí.

Tình bạn đi với tình yêu thì có trở lực
gì chẳng san bằng!

Ta đến thăm đoàn tùy tùng của anh,
cổ vũ họ thêm hăng.

Tàu thuyền sắp kéo neo, giờ gọi ta rồi
đó,

Nơi tắm tối trong cung điện này tôi
thạo thông mọi chỗ,

Anh nghe chẳng sóng vỗ tận chân
tường?

Nội đêm nay, dễ lắm! Theo ngách mật
một con đường

Tôi sẽ vì anh đưa Ec-mi-on ra tận bến.

O-REXT:

- Tôi lạm dụng tình bạn của anh, anh
Pi-lát mến,

Anh tha thứ cho: Tôi quá khổ về

những nỗi đau của mình anh biết đến
Hãy khoan dung cho kẻ khốn cùng đã
mất hết người thân,
Kẻ ai cũng thù ghét, và tự nó với nó,
cũng thù hằn
Tôi ước được đến phần tôi khi mai sau
hiếu đạt.

PI-LAT: - Thôi thôi, tôi chỉ cần anh giấu kín
nỗi lòng.

Chớ để lộ tâm tình khi công việc chưa
Xong!

Cho tới khi thi hành, hãy quên Ec-mi-
on là bạc,

Quên cả tình yêu... Kìa nàng đến đó,
anh ơi!

O-REXT: - Bạn đi đi. Hãy bảo đảm về nàng, tôi
hứa chắc phần tôi.

LỚP II

EC-MI-ON, O-REXT, CLÊ-ON

O-REXT: - Thừa công nường, tôi lo liệu cho công

nương toại ý.

Tôi vừa gặp Pia-ruyx xong, hôn lễ sắp cử hành.

EC-MI-ON: - Em cũng nghe nói vậy, và người ta bảo rằng anh

Tìm em chỉ để bảo em chuẩn bị.

O-REXT: - Chắc công chúa không có ý gì chống lại?

EC-MI-ON: - Ai dám tin rằng Pia-ruyx là người không phụ ngãi

Rằng lửa lòng vương chờ lâu mới bùng cháy?

Rằng chàng quay lại với em khi em suýt nữa xuống tàu?

Như Điện hạ, em muốn tin rằng chàng ngại đồng bào

Và không vì tình, chàng đến em chỉ vì quyền lợi

Với anh thôi, dung nhan em có sức hút thu tuyệt đối.

O-REXT: - Vương yêu công nương, điều này không phải nói

Chẳng phải đôi mắt kia đã làm theo ý muốn của mình?

Lạnh nhạt với vương, âu công chúa cũng chẳng đành?

EC-MI-ON: - Ví có muốn làm sao, em cũng không có chức

Khi vua cha hứa, ta tráo lừa sao được?

Là con gái vua ai có quyền làm khác?

Không màng yêu, em chỉ biết lấy tuân mệnh làm vinh.

Tuy thế kia, em cũng đã lời lỏng với chính mình,

Sắp sẵn theo ai, em từng lãng xao nhiệm vụ.

O-REXT: - Người tẹ bạc ơi! Nàng quá rành... nhưng công nương ạ,

Trái tim ta mỗi chúng ta có quyền trao gửi,

Nàng trao cho Pi-ruyx. Đành nhẽ tôi có ước ao,

Nhưng nàng trao tim nàng chứ có tước của tôi đâu!

Không oán công nương, tôi chỉ oán

riêng số phận!

Tôi chả muốn rầy tai nàg với nhữg
lời tủi giận.

Bổn phận công nươg phải vậy, tôi
thừa nhận chứ biết sao

Còn bổn phận tôi là phải miễn cho
nàng một cuộc trò chuyện buồn rầu.

LỚP III

EC-MI-ON, CLÊ-ON

EC-MI-ON: - Clê-on, chắc em không ngờ chàng
giận ôn hòa thế ấy?

CLÊ-ON: - Đau thương lắm, đau thương càng
tai hại!

Chàng càng đáng thương vì tự gây
họa cho mình

Như kẻ tự đánh vào người và vì thế
hy sinh

Công chúa tính xem cuộc hôn nhân
quyết định tự bao giờ thì biết

Vì O-rext nói sòng cho nên Pi-ruyx

phải quyết.

EC-MI-ON: - Em tưởng Pi-ruyx sợ chẳng? Chàng có sợ gì?

Lẽ đâu sợ những dân tộc đã mười năm, trước Ec-to trốn chạy

Và hàng trăm lần tôi hốt hoảng bởi vắng tướng A-sin

Nên lẩn lút trong mấy chiến thuyền lửa cháy ⁽¹⁾

Những dân tộc ấy, nếu không có con A-sin viện trợ

Thì chắc để đòi lại Ê-len nay vẫn còn co kéo với Tơ-roa

Không em ạ, Pi-ruyx không xử sự trái với lòng chàng đâu nhé:

Chàng làm gì là do muốn vậy, chàng lấy ta cũng bởi yêu ta.

Còn O-rext kia có oán trách chị mấy chẳng mà

Cũng chẳng lẽ cứ phải ngồi nghe chàng than thở?

---

¹ Nhắc những diễn biến trong cuộc chiến tranh Tơ-roa.

Pi-ruyx hồi tâm, trở về với ta, Clê-on
thân yêu ạ!

Em lượng hết chẳng nỗi vui phơi phới
trong lòng ta?

Em biết Pia-ruyx là ai không? Em có
bảo người ta thử kể

Những chiến công chàng... nhưng ai
tính sao cho xuể?

Quả cảm, anh hùng, luôn chiến thắng
hiên ngang

Và tuấn tú, và thủy chung, thật đủ vẻ
vinh quang

Em thử tưởng...

CLÊ-ON: - Hãy kín đáo. Nay công chúa thử
xem

Ăng-đrô-mac đến kia, phải chẳng để
kẻ lẻ nỗi niềm?

EC-MI-ON: - Chao ôi! Sao ta không được buông
theo nỗi phơi phới trong tim.

Ta lánh đi, chứ biết nói gì với nó?

LỚP IV

ĂNG-ĐRÔ-MAC, EC-MI-ON, CLÊ-ON, XÊ-PHI

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Công chúa tránh đi đâu vậy?

Người vợ goá Ec-to đến trước công
nương khóc, lạy

Đối với lệnh bà không phải là một
cảnh đẹp lòng sao?

Tôi đến đây không để rửa nước mắt kêu
gào

Nỗi ganh tị về một người mà nhan sắc
bà thu phục

Bạc trượng phu mà lòng tôi yêu duy
nhất

Đã ngã rồi vì một kẻ ác vô song,

Buổi xa xưa, tôi đã được Ec-to nhóm
ngọn lửa lòng

Thì ngọn lửa ấy, đã cùng chàng vùi
sâu dưới huyết.

Nhưng tôi còn một đứa con. Rồi một
ngày kia lệnh bà sẽ biết

Với con thơ, ta tha thiết bao nhiêu

Nhưng công chúa sẽ không biết đâu,
tôi cầu chúc lệnh bà đừng biết

Nỗi khắc khoải khi tính mệnh con ta
bị uy hiếp

Khi trong cửa kho, châu báu rất nhiều
Chỉ sót một viên ngọc, than ôi! Mà
người ta toan cướp nữa.

Thuở xưa kia, khi người Tơ-roa mười
năm đảo điên vì chiến họa

Nỗi căm phẫn nhằm lệnh mẫu thân
đe dọa

Thì tôi đã vì Ê-len khuyên Ec-to che
chở ⁽¹⁾

Bà đối với Pia-ruyx cũng như tôi đối
với Ec-to thuở đó.

Một đứa trẻ rớt rơi có chi đáng ngại
đâu mà!

Hãy cho tôi giấu nó ở một hòn đảo
biển xa

Và tin rằng tôi sẽ giữ không cho nó

---

¹ Đã có lúc người Tơ-roa tức giận, toan giết Ê-len. Vì lòng nhân đạo Ec-to và Ăng-đrô-mac đã bảo vệ cho Ê-len. Theo I-li-a-đơ, khi Ec-to chết, Ê-len đã than khóc.

làm điều nguy hại,
Nó sẽ học với tôi chỉ một bài: khóc mãi!
EC-MI-ON: - Bà thương đau tôi không cảm.
Nhưng khi cha đã phán
Thì làm con chỉ có một đường là im
lặng.
Phụ vương đã khiến Pia-ruyx hành
động vì hận thù,
Cần làm xiêu lòng vương, ai có quyền
lực hơn quý cô?
Đã từ lâu trong tim vương, hình ảnh
bà ngự trị,
Thì hãy bảo vương phán truyền, tôi sẽ
vâng thánh chỉ.

LỚP V

ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Con ác phụ kia đã khinh khỉnh
chối từ.

XÊ-PHI: - Giá gặp em thì em nghe nó khuyên,
đi tìm Pia-ruyx,

Một ánh mắt đủ làm Ec-mi-on và
người Hy thua đứt...

A! Lại chính vương tìm đến để nói gì?

LỚP VI

PIA-RUYX, ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

PIA-RUYX: *(Nói với Phê-nix)* - Công chúa ⁽¹⁾ đâu?
Ông vừa nói nàng ở nơi này?

PHÊ-NIX: - Tôi tưởng thế

ĂNG-ĐRÔ-MAC: *(Với Xê-phi)* - Sức quyến rũ của chị
mạnh thay!

PIA-RUYX: - Nàng nói gì, ông Phê-nix?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Than ôi! Tôi thật hết phương cầu.

PHÊ-NIX: - Xin đại vương theo chân công chúa.

XÊ-PHI: - Còn chờ gì công nương? Phải phá tan
bằng giá

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Hắn hứa trao con chị rồi.

XÊ-PHI: - Nhưng người đã trao đâu.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Không em ạ. Chị kêu khóc bao

---

¹ Pia-ruyx vì không trông thấy Ăng-đrô-mac.

hiều cũng chẳng cứu được nào.

PIA-RUYX: - Chúng ta đứng đây mà nàng không thêm ngoài cổ

Kiều ngạo thế là cùng!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Chị càng làm người ta giận dữ.

Ta đi ra thôi.

PIA-RUYX: - Nào ta đem thằng con Ec-to giao người Hy xủ⁽¹⁾?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Hợm đã đại vương ôi! Ngài tính gì như thế?

Nếu ngài giao con thì hãy giao luôn cả mẹ!

Với kẻ vô duyên này, ngài vừa thế thốt yêu đương

Thế mà nay ngài cũng không rủ chút lòng thương!

Ngài định dồn tôi vào chỗ cùng đường?

PIA-RUYX: - Ông Phê-nix sẽ nói chuyện với bà, còn tôi, tôi đã hứa.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Bất chấp muôn vạn hiểm nguy,

---

¹ Pia-ruyx nói điều này để buộc Ăng-đrô-mac phải lên tiếng.

ngài từng cho tôi nương tựa...

PIA-RUYX: - Ngày ấy tôi mù, giờ tôi đã sáng ra.
Chiều ý bà, con bà tôi có thể tha.
Nhưng bà có thêm xin cho nó đâu
chứ?
Việc quyết định rồi

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Tôi không xin, nhưng đại vương
từng nghe rõ
Ồi! Tiếng thở dài của kẻ sợ bị tử nạn.
Ngài hãy thứ tha chút sĩ diện, đốn
tàn
Của một gia thế ngày xưa muôn phần
chối lợi
Ngài cũng biết đấy! Không phải ngài,
thiếp dễ đâu quỳ gối
Làm nô tì cho một người chủ khác nào
kia!

PIA-RUYX: - Không, bà ghét tôi. Trong thâm tâm
bà tôi biết
Bà không muốn mang ơn tôi, một kẻ
đem dạ yêu bà,
Ngay đứa con kia, mà bà yêu mến

thiết tha

Nếu được tôi cứu, bà khác kém phần
tha thiết

Khinh bỉ, hằn thù kết với nhau chống
tôi ráo riết

Bà căm ghét tôi hơn tất cả những
người Hy

Thôi thì mời bà hãy cứ vui trong cơn
giận kiêu kỳ

Ta đi đi, ông Phê-nix

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Chị em ta, đến mộ chàng Ec-to

XÊ-PHI: - Công nương...

ĂNG-ĐRÔ-MAC: (*Với Xê-phi*) - Em còn muốn chị nói
y cái gì kia?

Những khổ đau của chị đều do y gây
ra dễ thương y không thấy hết.

(*Với Pia-ruyx*)

Đại vương hãy xem ngài dìm tôi trong
thảm trạng nào cho biết

Mắt trông thấy cha ngã xuống thành
quách cháy tan tành,

Xác chồng máu me trong bụi cuốn

ngựa dong quanh,
Và tất cả người thân lần lượt hy sinh
Duy chỉ có mụn con cùng với tôi trời
dành làm kiếp người nô lệ,
Vì con, có gì mẹ không chịu? Tôi vui
phận tôi đòi, tôi sống lại,
Hơn thế kia, đôi khi mình tự mình an
ủi
Số phận xúi mẹ con vào được cửa đại
vương:
Lá ngọc cành vàng, thằng bé còn gặp
may trong cảnh tai ương,
Cũng tôi đòi, thà tôi đòi một vị như
ngài xuất chúng,
Đã thấy vua Pri-ăm đi xin xác con
được A-sin tôn trọng ⁽¹⁾
Thì ngục tù con hẳn là nơi an toàn, tôi
hy vọng,
Vì tôi tin hậu chủ còn hào hiệp hơn A-
sin.

---

¹ Ăng-đrô-mac nhắc việc A-sin đối xử tốt với Pri-ăm khi Pri-ăm đến trại A-sin xin xác con về.

Ôi!, anh Ec-to! Anh hãy thứ lỗi cho em
đã cả tin!

Em không chút ngờ đối thủ của anh
có thể làm nên tội ác.

Dù người ta thế nào em vẫn tin là bậc
đại đức.

Ôi! Chỉ cần người ta đủ độ lượng cho
phép mẹ con

Bên mộ cỏ xanh đắp vọng u hồn

Được chấm dứt hủn thù của người và
thảm họa,

Để cho những thi hài thân nhau được
đoàn tụ.

PIA-RUYX: - Ông đi trước và chờ tôi, ông Phê-xix

LỚP VII

PIA-RUYX, ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

PIA-RUYX: *(Nói tiếp)* - Công nương dừng lại đã!

Đứa con mà bà khóc, người ta còn có
thể trong tay bà mang trả

Tôi hối tiếc thấy càng khiến công

nương buồn rầu

Càng như chống lại mình đem vũ khí
tận tay nàng trao.

Tôi cứ tưởng, đến gặp nàng để càng
thêm ghét bỏ.

Nhưng mà, công nương ơi! Hãy nhìn
lại tôi chút thử

Xem có phải là một quan toà khác
nghiệt hay chăng?

Và một kẻ địch chỉ muốn gây thù
hằn?

Sao công nương lại cứ ép tôi hại công
nương kia chứ?

Vì đứa con yêu của công nương, ta
thử xoá bỏ hận thù xem thử!

Tóm lại, tôi yêu cầu công nương vì nó
hãy lo toan.

Có cần, để xin công nương tha đứa
nhỏ, tôi phải thở than?

Hay là quỳ xuống cầu xin dưới chân
người tiết phụ?

Tôi nói đây là lần cuối: nàng hãy cứu
nó và chúng ta nữa.

Vì công nương tôi đã bội bao nhiêu
nguyên ước

Và khiến muôn mối hằn thù nhằm
đầu tôi mà trút

Tôi đuối về và chụp lên đầu công chúa
Ec-mi-on

Không phải cái mũ đế vương mà một
sỉ nhục trường tồn.

Tôi sẽ đưa công nương đến nơi lễ
thành hôn với nàng kia đang bố trí

Tôi sẽ choàng lên tóc công nương cái
băng dành cho công chúa

Công nương chớ nên chối từ, đây là lời
tôi nói ra lần cuối:

Nàng chỉ có chịu huỷ diệt hoặc nhận
ngôi chí tôn.

Bị rầy ruồng, tôi thất vọng ngót năm
tròn

Không thể chịu nữa cái khổ mãi phân
vân về số phận

Doạ dẫm, lo buồn, thở than đã lắm.

Mất nàng, tôi chết, chờ nàng tôi cũng
chẳng sống chỉ.

Tôi đi đây, để nàng suy nghĩ rồi sẽ trở về

Đưa nàng đến đền thờ, nơi con nàng đương chờ đợi đó.

Đến đây công nương sẽ thấy tôi phục tùng hay giận dữ

Suy tôn nàng hay thí nó, nàng chờ xem!

LỚP VIII

ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

XÊ-PHI: - Em đã biết mà! Cả Hy Lạp cũng cảm như không có,

Vận mệnh của công nương vẫn do công nương làm chủ.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Hời ôi! Em biết chẳng hiệu quả của lời em?

Con chị thế là đành phải chết!

XÊ-PHI: - Với lệnh cố phu, công nương đã giữ tròn danh tiết,

Quá chấp nê đức hạnh e mang tội

không vừa,

Có Ec-to đây, chắc người sẽ khiến
công nương xử dịu hơn kia.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Sao? Em muốn cho vợ Ec-to nối
duyên cùng Piaruyx?

XÊ-PHI: - Ấy là vì con Ec-to mà những người
Hy Lạp kia muốn giết!

Công nương chớ nghĩ vong linh đức
ông sẽ xấu hổ tủi hờn

Người sẽ không xem khinh một ông
vua chiến thắng.

Muốn đưa vợ con người trở lên địa vị
chí tôn

Một ông vua đã giẫm xuống đầu người
Hy đang giận dữ,

Một ông vua không còn nhớ A-sin đã
sinh ra mình nữa,

Vì phủ nhận chiến quả của vua cha
nên nó cũng hoá ra thừa.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Người không nhớ mặt người, ta có
được quên đâu chứ!

Ta có được quên đâu Ec-to không lửa

đốt thi hài ⁽¹⁾

Ngựa kéo xác chạy quanh thành nhục
nhã.

Ta có được quên đau thân phụ chàng
dưới chân ta gục ngã,

Máu lãng lai bệ thánh người đang ôm.

Hãy nhới lại, Xê-phi ơi! Khốc liệt cái
đêm hôm

Đối với dân tộc ta là một đêm dài vĩnh
viễn!

Hãy hình dung Pia-ruyx mắt long
chớp điện

Sục vào thành ta dưới ánh lửa đốt
cung đền.

Đạp trên xác anh, em ta, mở một
đường máu tiến lên

Mình nhuộm đỏ, thét hô quân chém
giết,

Hãy nhớ lại, Xê-phi em, tiếng reo
vang của lũ người say máu thịt,

---

¹ Người Tơ-roa hoả táng người chết. Thi hài Ec-to bị A-sin buộc vào xe
minh cho ngựa kéo chạy dong rồi đem về trại.

Tiếng kêu la trong sắt lửa của kẻ hy sinh,

Em hãy hình dung Ăng-đrô-mac khiếp kinh

Đã nhìn thấy Pia-ruy-x trong cảnh ghê như vậy.

Hắn đạt vinh dự bằng những chiến công như thế đấy.

Ấy thế mà em Xê-phi cứ muốn chị lấy hắn làm chồng!

Không, em ơi! Với tên tội phạm kia chị không thể a tòng,

Mẹ con ta thà làm kẻ ngộ nạn cuối cùng,

Chứ dập thù hận đến với y thì không thể!

XÊ-PHI: - Đành vậy thôi! Chúng ta hãy đi xem người ta hy sinh cậu bé
Họ chỉ chờ công nương thôi... người rừng mình hay sao thế?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Ôi! Xê-phi, em gọi chỉ cái cảnh đau lòng?...

Sao chị lại có thể đứng nhìn người ta

giết đứa con

Là nguồn vui duy nhất của chị, là
hình ảnh chàng Ec-to yêu mến,

Là di bảo của một tình yêu không bỏ
bến?

Chị còn nhớ, than ôi! Cái hôm Ec-to
dũng cảm

Xuất trận tìm A-sin, cũng là tìm cái
chết vinh quang.

Chàng bảo đưa con, ôm nó trong tay
chàng ⁽¹⁾

Vừa nhủ bảo, vừa lau dòng lệ chị:

“Anh chưa biết thắng bại thế nào? Em
yêu quý

Anh gửi lại cho em đứa con này, kỷ
vật của lòng ta,

Anh tin có mất anh, em sẽ vì nó làm
cha.

Nếu em tưởng nhớ cuộc tình duyên
đẹp để thuở xa xưa

---

¹ Nhắc việc Ec-to từ biệt vợ để đi đánh A-sin. Cảnh này là một cảnh nổi
tiếng trong I-li-a-đơ.

Thì em sẽ dồn cho nó lòng em yêu anh vô hạn!"

Thế mà nay chị toan để cho dòng máu kia dứt cạn!

Cho tiết tông nòi những tiên tổ về vang!

Tội của ta sao bắt con ta chịu, hỡi tên bạo chúa dã man?

Ta căm ghét mày, lỗi bởi đâu tại nó?

Nó có nguyên rửa mày đâu vì nổi tuyệt nòi tất họ?

Nó không trách cứ mày vì nó đã biết đau thương đâu chứ?

Nhưng con chết mất con ơi, nếu mẹ không vì con ngăn đỡ

Lưỡi gươm tên hung thủ giáng trên đầu.

Có thể tránh cho con, mẹ nữ đẩy con tới hay sao?

Không, con không chết đâu, mẹ không đành con chết.

Ta đi tìm Pia-ruyx. Không, Xê-phi, em tìm hân họ ta chút.

Vì chị mà.

XÊ-PHI: - Em sẽ nói với Pia-ruyxx gì đây?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: Em bảo chị quý yêu con chị lắm thay

Cho nên... Em cho rằng thâm tâm hấn đã nguyên hy sinh cháu bé

Có lẽ đâu vì yêu mà hấn đã man đến thế?

XÊ-PHI: - Công nương ơi, vương sắp trở lại đây nộ khí bùng bùng.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Thế thì em hãy đến ước giao...

XÊ-PHI: - Người trao gửi tác lòng?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Tác lòng chị đã trao, còn đâu mà ước thế?

Ôi vong linh chồng! Ôi tổ quốc! Ôi cha!

Hỡi con ơi! Tính mệnh con sao mẹ phải mua đất thế mà!

Ta đi em;

XÊ-PHI: - Đi đâu kia? Công nương quyết định làm sao?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Đến mộ Ec-to khấn vong linh cố phu xem ý thế nào.

HỒI THỨ TƯ

LỚP I

ĂNG-ĐRÔ-MAC, XÊ-PHI

XÊ-PHI: - Ô em biết lắm mà! Chính lệnh cố
phu đó, công nương ạ,
Chính Ec-to tướng công đã khiến lòng
bà đổi tha kỳ diệu quá!
Người muốn cho tổ quốc Tơ-roa còn
được phục hồi
Nên người giao bà bảo vệ đứa con cô.
Pia-ruyx đã hứa, công nương vừa
nghe xong đó,
Chỉ đợi công nương thuận tình là hẳn
trả ngay cháu nhỏ.
Say mê lệnh bà, cho nên cả phụ vương
y, và đồng minh và ngôi báu

Vương đều vút dưới chân bà để đổi lấy
trái tim yêu dấu,

Muốn công nương là chúa tể của y và
của cả nhân dân.

Vương đâu còn là kẻ chiến thắng đáng
thù hằn?

Đối với người Hy, chưa gì vương đã có
sự căm hờn cao quý

Người bênh vực A-xty-a-nax có khác
gì công nương:

Đề phòng người Hy, người để đội quân
cắm vệ canh thường

Quanh công tử, còn bản thân y chẳng
kể.

Ở đền chuẩn bị đã xong, công nương
hứa thì xin đi kéo trễ.

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Ừ chị sẽ đến. Nhưng trước hết ta
hãy đi thăm thằng bé.

XÊ-PHI: - Thăm còn ngày thăm, công nương
vội làm gì?

Kể từ nay ai ngăn cấm lệnh bà thăm
hỏi đứa con thơ?

Rồi bà cứ việc âu yếm, nuông chiều
tuỳ ý

Và hôn hít vuốt ve bao nhiêu không
cần kể.

Có vui gì sánh được với thú nuôi con?

Không phải con gia nô, nuôi để hầu
hạ, cúi lườn,

Mà con vinh hiển để hồi sinh dòng
vương giả?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Xê-phi em! Ta đi thăm cháu lần
cuối cùng đi nhé!

XÊ-PHI: - Trời! Công nương nói gì vậy?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Xê-phi em ạ!

Với em có nỗi niềm chi chị giấu cho
đành!

Trong tai ương em đã tỏ dạ trung
thành,

Nhưng chị ngỡ em hiểu lòng chị nhiều
hơn kia chứ!

Hay đâu em cũng cho rằng Ăng-đrô-
mac này bất nghĩa

Bội ước chồng, người chồng đã gửi chị

trọn niềm tin.

Chị đâu dám khuấy của gia tiên
những đau thảm muôn nghìn

Mưu yên ổn riêng mình, trêu người
chín tuổi?

Lời nguyên trăm năm phải giữ cho
vong linh chồng khỏi tủi,

Nhưng cũng phải làm sao cứu sống
đứa con.

Pia-ruyx hứa khi lấy ta sẽ hết lòng
chở che cho cháu,

Thế là tốt - chị tin hẳn, không phải
đâu tin hão,

Chị biết hẳn rồi: tuy thô bạo, nhưng
kiên trung,

Hắn sẽ thực hiện vượt xa điều ước hẹn.

Sự thù oán của người Hy, chị cũng có
tính toán trông cậy đến,

Oán thù kia càng khiến hẳn kiên
quyết bảo vệ con ta,

Đành phải nhẽ hy sinh, thì cái kiếp
sống thừa

Chị quyết định gửi trao cho Pia-ruyx
Khi trên điện thờ chị nhận lời trăm
năm nguyện ước
Là giữa vương và thằng bé con, chị đã
tung sợi dây muôn đời ràng buộc.
Nhưng sau đó, bàn tay này chỉ tác hại
với mình thôi
Sẽ cắt kiếp sống vô duyên, trả nợ cho
đời,
Bảo vệ tiết trong, làm tròn nhiệm vụ
Với chồng, với con, với Pia-ruyx, với
bản thân đầy đủ!
Ấy đấy, của tình yêu đó là một mưu
toan vô tội,
Đó là lệnh chồng truyền tự dưới mồ
xanh.
Chỉ mình chị thôi đi gặp người và các
bậc tiên linh.
Xê-phi, em sẽ vuốt mắt giùm chị

XÊ-PHI: - Ôi bà ơi! Bà chết, em sống sao được
chứ?

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Không, không nên. Chị cấm em

liều lĩnh quyên sinh

Chị gửi gắm em viên ngọc liên thành:

Em đã sống vì chị thì nay hãy sống vì
A-xty-a-nax.

Niềm hy vọng của người Tơ-roa chỉ
mình em giữ cất.

Của bao nhiêu đời vua, em là chỗ tựa
nương.

Hãy trông chừng Pia-ruyx, giúp y giữ
lời nguyên,

Nếu cần thiết, có thể nói với y về chị:

Em nêu giá cuộc hôn nhân cao quý

Đã buộc chị với y lúc chị sinh thời,

Hãy xoá cho xong những ác cảm dây
dưa!

Em bảo chị gửi con lại cho Pia-ruyx là
vô cùng tin trọng nó.

Rồi nói cho cháu biết những anh hùng
trong dòng họ,

Cố dìu cháu thơ theo dấu các tiên
linh,

Kể những chiến công hiển hách lúc

sinh bình,

Những công trạng, chứ không khoe
địa vị cao các ngài đã giữ

Hàng ngày em tả cho cháu nghe
những đức tính của người cha cao quý,
Một đôi khi cũng nói đến người mẹ
thân yêu.

Nhưng chớ cho cháu nghĩ làm chi đến
chuyện báo cừu,

Người chủ mà chị để lại cho, cháu cần
nên tôn trọng,

Cháu phải nhớ tổ tiên, nhớ mà khiêm
tốn,

Đích dòng máu Ec-to, nhưng cháu là
giọt cuối cùng.

Em sẽ bảo vì giọt máu rơi này, mẹ nó
đã coi như không

Trong một sớm cả cuộc đời, và mối thù
và lòng chung thủy...

XÊ-PHI: - Ôi đau đớn!

ĂNG-ĐRÔ-MAC: - Em đừng đi theo chị

Nếu em cảm thấy xót xa, khó khăn

dòng lụy,

Có ai đến, lau mắt đi Xê-phi, và hãy
nhớ

Số phận Ăng-đrô-mac gửi trọn ở tay
mình

Ec-mi-on kia. Ta nên tránh nó, tránh
một trận lôi đình.

LỚP II

EC-MI-ON – CLÊ-ON

CLÊ-ON: - Chao! Em khôn xiết kinh ngạc về sự
lặng im ấy.

Công chúa nhin nhục ư? Người không
thấy

Xao xuyến gì về sự khinh rẻ kia sao?

Người bình tĩnh thay trong giông tố
ba đào!

Trước chỉ nghe tên Ăng-đrô-mac thôi,
người đã nổi tức,

Người chưa hề chịu một cái liếc nhìn
mà Pia-ruyx

Hướng về nàng kia để tỏ chút quan tâm.

Giờ hấn kết hôn với ả kia, hấn trao cùng với cái ngai hoàng hậu

Cả trái tim hấn vừa hiến dâng cho công chúa,

Mà miệng hoa không hề buông một tiếng than thầm,

Không oán trách, rửa nguyên người phản bội!

Em lo quá về sự lặng im của công chúa,

Thà cứ nói còn hơn...

EC-MI-ON: - Em có gọi chẳng O-rext?

CLÊ-ON: - Chàng đến, chàng sẽ đến. Lệnh bà sẽ thấy

Lát nữa đây chàng đứng khép nép một bên thôi,

Luôn dâng công mà không hy vọng được đền bồi,

Vẫn say đắm công nương nay cũng như xưa vậy

Chàng đến kia kia...

LỚP III

O-REXT. EC-MI-ON, CLÊ-ON

- O-REXT:** - Thưa công chúa, có phải lần này
Tôi đến tìm nàng là theo lệnh nàng
kêu gọi?
Hay là để cho tôi mong chờ, người ta
lừa dối?
Phải chăng ý công nương muốn cho
tôi đến nơi đây?
Tôi có được phép tin chăng nàng cảm
kích cuối cùng
Muốn...
- EC-MI-ON:** - Muốn biết Điện hạ có thật yêu
không?
- O-REXT:** - Tôi không yêu? Trời! Những lời
nguyền, rồi những khi tự dối,
Lúc lánh đi, khi trở lại, lúc tôn ai khi
trách ai bạc bội,
Những thất vọng, những giọt lệ tuôn
ròng rã đêm ngày,
Nàng không tin những bằng chứng

ấy, dễ tin ai?

EC-MI-ON: - Điện hạ vì tôi báo thù thì tôi tin tất.

O-REXT: - Thế thì hay!

Chúng ta sẽ làm cho cả nước Hy bùng
bùng giận dữ,

Cho tên nàng và tay tôi lấy lòng đánh
đổi

Nàng: địa vị Ê-len và tôi: A-ga-mem-
nông,

Khiến cho Ê-pia cũng như Tơ-roa xưa
lâm cảnh khốn cùng,

Cho người nói đến ta cũng như xưa
kia nói về họ.

Ta lên đường, tôi sẵn sàng đây.

EC-MI-ON: - Không, ta phải ở,

Nỗi sỉ nhục dường kia, tôi cũng chẳng
muốn mang đi đâu cả

Không! Tôi không thể để cho kẻ thù
tự đắc đến cuồng ngông,

Mà đi nơi khác đợi một sự phục thù
quá chậm.

Vả trường tên đạn rủi may, chiến

thằng có lấy chì làm chắc lắm,
Oán cừu kia chung cuộc hồ dễ trả xong!
Tôi muốn khi tôi ra đi, cả Ê-pia phải
khóc ròng:
Điện hạ định rửa thù cho tôi thì phải
rửa trong phút chốc,
Nếu chần chừ, tôi coi như một sự từ
nạn
Hãy đi thẳng đến đền! Hãy giết...

O-REXT: - Ai!

EC-MI-ON: - Pia-ruyx

O-REXT: - Chao! Pia-ruyx sao, công nương?

EC-MI-ON: - Ô hay! Anh đã thấy bàng hoàng?

Ôi thôi! Phải tức tốc đi ngay kẻo rồi
tôi gọi lại

Tôi chẳng muốn Điện hạ bàn chi
những điều phải trái,

Vì hấn ta, anh đâu có trách nhiệm
thanh minh?

O-REXT: - Tôi mà thanh minh cho hấn? Ôi!
Niềm yêu thương công chúa đã dành
Cho Pia-ruyx khiến hấn đối với tôi là

có tội ác.

Phải trả thù cho chúng ta, tôi sẵn lòng, nhưng bằng cách khác,

Tôi muốn là địch thủ của cuộc chiến đấu đảng hoàng,

Khốn! Tôi có thể đâu trả lời người Hy với cái đầu lâu Pia-ruyx?

Tôi có gánh đầu sứ mệnh của Liên bang

Để thực hiện bằng một hành vi thích khách?

Nhân danh thần linh, xin công nương hãy để cho người Hy tỏ bày thái độ,

Cho y chết trong sự rửa nguyên phần nộ.

Xin công nương nhớ y là vua đương ngự ở ngai vàng...

EC-MI-ON: - Tôi đã kết án nó rồi còn chưa đủ cho Điện hạ chăng?

Anh chưa cho là đủ khi danh dự tôi bị xúc phạm

Đòi đền bồi riêng bằng cái đầu tên tội

phạm?

Chưa đủ chẳng khi để giết tên bạo chúa phần thưởng là Ec-mi-on?

Chưa đủ chẳng việc tôi căm thù, hơn nữa, việc tôi thờ phụng nó độc tôn?

Tôi không giấu giếm là tôi trót yêu tên bội bạc

Vì đắm say, hay vì lệnh vua cha, mặc!

Chỉ cần anh suy ra mà xử sự khôn ngoan cho!

Dù ước vọng của tôi, Điện hạ ơi, đã thất bại ê chề,

Dù tội trạng của hấn có làm tôi ghê tởm,

Nhưng nó sống, tôi có thể thứ tha cho nó lắm.

Đừng quá tin ở một sự phản nộ không kiên trì!

Nó không chết hôm nay thì ngày mai tôi có thể lại say mê.

O-REXT:

- Thế thì phải giết nó để nòng hết đường ân xá,

Phải... Nhưng tôi phải làm gì mới được đây?

Kỳ hạn gấp thế kia, làm sao cho nàng kịp hả giận này?

Mượn đường lối nào đến gần mà giết hấn?

Chân ướt ráo tôi mới đến Ê-pia trong hôm sớm

Công chúa muốn mượn tay tôi lật nhào một nước lớn,

Thí một vị vua, nhưng lại cố đòi

Phải trong một ngày, một giờ, một chốc lát mà thôi.

Tôi phải giết nó dưới mắt thần dân nó,

Công chúa hãy hờm cho tôi đưa con vật hy sinh tới nơi bàn mổ,

Tôi không từ chối, tôi chỉ muốn thăm dò

Xem cái nơi tôi được tiêu diệt kẻ thù,

Đêm nay tôi quyết vì nàng tấn công tên phụ bạc!

EC-MI-ON: - Nhưng nội nhật, nó kết hôn với Ăng-

đrô-mac!

Trong cung thờ, ngai hoàng hậu đã
dựng lên,

Trọng tội nó phạm xong, nhục của tôi
hết cách báo đền!

Anh còn chờ gì kia? Nó dâng đầu nó
nhơn nhơn,

Không phòng bị, không vệ binh, nó đi
đến nơi hôn lễ,

Chung quanh đứa con Ec-to nó xếp
đặt hết cả đoàn cấm vệ,

Nó giao phó tính mệnh cho ai vì thiếp
muốn báo thù,

Bất chấp nó, Điện hạ lại cứ muốn bao
che cho nó!

Hãy vũ trang những người Hy của
anh cùng bọn tùy tòng của tôi đó,

Gia nhân tôi sẽ theo Điện hạ, tất cả bị
nó xem khinh,

Không phải sao? Người ta thù ghét nó
không kém gì tiện thiếp:

Nó là chồng một mụ Tơ-roa, không

giết nó người ta hối tiếc .

Chỉ cần Điện hạ hô lên thì nó không thoát tay người,

Nói cho đúng, chỉ cần anh xuôi theo, người ta đủ đánh nó chết tươi.

Hãy hướng dẫn hay chạy theo, tùy sự cầm hờn cao quý ấy

Rồi trở về đâm máu đũa phũ phàng kia,

Hãy đi đi và tin ở tấm lòng ta.

O-REXT: - Tuy nhiên, công chúa thử nghĩ xem...

EC-MI-ON: - Thôi đi kể cũng vừa!

Lý lẽ nhiều thế kia chỉ làm tôi phật ý.

Tôi mở trăm phương giúp anh để anh được yêu quý,

Và anh sướng, anh vui... nhưng bây giờ tôi thấy

O-rext chỉ muốn kêu ca chứ không muốn xứng được tin cậy.

Điện hạ hãy đi nơi đâu mà khoe sự thủy chung hờ.

Còn mối thù này cứ để tôi tự lo.

Tôi dễ dãi quá tin nghe, nay đâm ra
xấu hổ:

Hai bận bề bàng trong một hôm, kể ra
hơi nhiều đó!,

Tôi sẽ đơn thân đi tới nơi cử hành hôn
lễ,

Nơi mà Điện hạ không dám đi để
xứng đáng đoạt tấm thân này,

Tôi sẽ biết cách đến bên kẻ thù và ra
tay

Đâm thủng trái tim mà tôi không thể
chuyển lay.

Rồi bàn tay máu me quay lại mình
ngay sau đó,

Bất chấp Pia-ruyx có muốn hay không,
tôi sẽ khiến hấn cùng tôi gắn bó.

Chết với hấn ta dù hấn bất nghĩa rõ
ràng

Vẫn còn vui thú hơn là sống với chàng!

O-REXT:

- Không, tôi không để cho công nương
hưởng cái thú vui tội ác,

Pia-ruyx nhất định sẽ do bàn tay O-

rext này hạ sát.

Đầu những kẻ thù kia, tôi sắp dâng
cho nàng như vật hy sinh,

Rồi chỉ mong đài gương soi đến tác
thành.

EC-MI-ON: - Điện hạ đi đi. Hãy tin và giao phó
em cầm vận mệnh,
Thuyền chúng ta phải kéo buồm để
chờ khi rời bến.

LỚP IV

EC-MI-ON, CLÊ-ON

CLÊ-ON: - Chết mất công nương ơi! Xin nghĩ lại
thử xem.

EC-MI-ON: - Ta nghĩ ta phải trả thù, còn chết
sống có sao em?

O-rext hứa nhiều, nhưng ta không
biết có nên phó thác

Việc báo thù của ta cho kẻ khác?

Pia-ruyx có lỗi với ta chứ với O-rext
không lỗi bằng.

Có lẽ ta đánh thì trúng hơn, chắc
chắn hơn chàng.

Ôi! Thú vị biết bao nhiêu nếu tự tay
tay rửa nhục,

Và chính tay ta thấm máu đào tên tệ
bạc!

Để cho hấn khổ hơn và ta sung sướng
bội phần

Ta phải giấu người yêu của hấn đi,
không cho hấn nhìn phút cuối.

Chao ôi! ước sao ít ra khi O-rext trả
mối hờn

Sẽ nói cho hấn biết hấn hy sinh vì ta
phạt tội.

Em chạy đi tìm O-rext, bảo chàng nói
với kẻ thù

Là nó bị giết vì ta, chứ không vì Tổ
quốc.

Clê-on em ơi! Em chạy nhanh đi. Cuộc
báo thù của ta sẽ như công cốc

Nếu hấn gục xuống mà không biết là
đã chết bởi tay ta.

CLÊ-ON:

- Xin vâng lệnh công nương. Nhưng ô

kìa! Ai đến đây như thế?

Thần linh ơi! Có ai ngờ lại là nhà vua
kia chứ?

EC-MI-ON: - Ôi! Em chạy theo O-rext, và em bảo,
Clê-on,
Bảo chàng chờ tiến hành chi trước khi
gặp lại Ec-mi-on

LỚP V

PIA-RUYX – EC-MI-ON

PIA-RUYX: - Công chúa không chờ tôi ở đây. Và
tôi thấy rõ
Tôi có mặt khiến câu chuyện của
người đang dở,
Tôi không muốn mang những lời xảo
 trá đả bôi
Che bất nghĩa bằng lớp sơn tình, lý
Tôi nói rất vụng những điều tôi không
nghĩ.
Lương tâm kết tội thâm, cũng đủ xấu
cho tôi!

Tôi lấy một người Tơ-roa. Tôi thú
nhận cùng công chúa

Là tôi trót hứa với người tấm tình mà
nay tôi trao kẻ đó.

Tôi không phải như ai mà thác có với
người

Rằng phụ thân chúng ta hứa với nhau
nơi chiến địa

Không có mặt chúng ta, cũng không
hề hỏi ý,

Không yêu nhau, chúng ta bị ràng
buộc với nhau thôi.

Tôi đã thuận tình, như thế cũng coi là
đủ,

Đối với sứ bản triều sang ước hẹn cầu
thân

Tôi không phủ nhận, tôi muốn chuyện
Châu, Trần

Không trở ngại. Và công chúa đã đến
E-pia với họ.

Dù trót đắm say một trang yêu kiều
diễm lệ

Trước khi gặp công nương sắc nước

hương trời,
Tôi cũng không muốn mãi mê trong
biển ái sóng dồi,
Chỉ muốn cùng nàng thủy chung trọn
đạo.
Tôi đã đón tiếp người theo lễ nghi
Hoàng hậu
Và cứ tưởng nghĩa ước giao có thể
thay thế tình yêu.
Nhưng ái tình đã thắng và oái oăm
sao!
Ăng-đrô-mac lại chinh phục con người
nàng ta căm ghét.
Nàng và tôi đưa đẩy nhau đến điện
thờ thể thốt:
Sống yêu nhau cho đến bạc đầu.
Bây giờ đây thì công nương cứ rửa
nguyên một tên lừa đảo,
Nó khổ tâm, lại muốn thế, biết làm sao?
Cơn giận dữ của bà, nó chẳng có ý can
đầu,
Để nó bùng nổ, chúng ta mới nhẹ điều

phiên nào.

Bà cứ gọi tôi bằng những tên dành
cho quân trở tráo,

Tôi ngại lặng im, chứ không sợ rửa
nguyên.

Những uẩn khúc của tôi về chuyện
tình duyên

Càng trách phạt tôi nặng nề khi nàng
càng gượng nhẹ.

EC-MI-ON:

- Thưa đại vương, tôi sung sướng thấy
trong lời xưng thú

Thẳng thắn của ngài một lời nhận tội.

Kiên quyết xoá một điều ước hẹn
thiên liêng

Ngài đã buông theo tội lỗi như một
người quen

Phạm tội. Vả chẳng một tướng nam
chinh bắc phục

Có đâu hạ mình giữ lời ước giao cho
nhục?

Không, không đâu! Ngài vốn ưa mùi
phản phúc

Ngài tìm tôi cốt để khoe cái tài kia:
Không ước mình, không nghĩa vụ chi
ràng buộc được ngài!
Theo đuổi một người Hy rồi bắt nhân
ngài với một nô tỳ,
Hết phụ tôi lại tìm tôi, rồi bỏ suông
người thiếu nữ
Con của Ê-len lừng danh để trở về với
vợ Ec-to, người quả phụ.
Khi quý chuộng con nữ tì, khi yêu
chiều nàng công chúa!
Diệt Tơ-roa vì người Hy rồi lại vì một
đứa trẻ Tơ-roa hy sinh Hy Lạp,
Ôi! Cao quý thay là một con người độc
lập,
Một anh hùng không lệ thuộc ước giao!
Để vui lòng lệnh phu nhân, có lẽ phải
tặng ngài nhiều
Những danh hiệu là điều ngoa, là bội
bạc.
Ngài đến đây cốt nhìn gương mặt tôi
nhột nhạt
Để quay về trong tay ả kia đem nổi

đau của tôi ra cười cợt.

Ngài muốn tôi theo sau xe ả kia, khóc
lóc thỏ than,

Nhưng như thế là trong một ngày mà
muốn nhiều điều vui thú quá!

Có cần gì đâu mượn thêm những danh
từ mới lạ,

Sự nghiệp đã qua đủ khiến tai tiếng
ngài dậy vang!

Người cha của Ec-to già nua tuổi tác
đã phải trông

Lần lượt các cháu con gục ngã tử vong,
Thế mà mũi kiếm của đại vương còn
chọc thẳng vào lòng

Để tìm giọt máu lạnh vì tháng năm
ngưng đọng.

Rồi đốt cháy Tư-roa rực trời, dội máu
Tư-roa từng vũng,

Và Pô-li-xen ⁽¹⁾ bị cắt tiết do chính tay

---

¹ Polyxène: Con gái của vua Pri-âm và Hê-quyp. đã hứa hôn với A-sin nhưng A-sin chết trước khi cưới nàng. Po-ly-xen bị bắt đi theo quân đội Hy Lạp. Hôn A-sin hiện lên đòi hiến Po-ly-xen. Chính Pê-rux đã cắt cổ Po-ly-xen.

ngài

Dưới trăm nghìn con mắt người Hy
kinh khủng, rụng rời...

Có danh hiệu chi không xứng tặng
những chiến công lừng lẫy ấy?

PIA-RUYX:

- Thừa công chúa, tôi cũng biết vì
nóng nảy

Báo thù cho Ê-len, tôi đã làm nhiều
điều hung bạo đấy.

Vì lệnh thân mẫu, vung nhiều máu
xương, đáng lẽ tôi trách nàng,

Nhưng thôi, để quên chuyện xưa, tôi
vẫn sẵn sàng.

On thần linh! Tôi yêu người kia mà
công nương không giận dỗi

Nên yên lòng vì biết mình không làm
gì nên tội.

Tôi thấy rõ đã bắn khoãn quá vội.

Phải biết công nương hơn và tự xét rõ
ràng,

Những ân hận xưa tôi chỉ làm nhục
cho nàng:

Trước phải được yêu rồi mới có thể
nghĩ rằng mình bội nghĩa

Nàng không có ý buộc tôi trong vòng
tình ái,

Tôi lo đã phụ nàng, biết đâu chẳng
giúp nàng trái lại?

Chuyện yêu đương không hề ràng
buộc lứa đôi ta,

Công chúa cũng như tôi làm bốn phận
thôi mà.

Không gì buộc công chúa yêu tôi, quả
vậy!

EC-MI-ON: - Em không yêu anh? Ôi! Anh nói gì
vậy

Hỡi người bạc ác kia? Em đã vì anh từ
chối

Các hoàng thân. em tìm anh tận tới

Đất nước này và ở lại đây chờ đợi,

Dù anh phũ phàng, dù người Hy xấu
hổ vì em!

Em truyền cho tay chân giấu kín nỗi
nhục của mình, rồi âm thầm

Chờ kín đáo kẻ phụ tình hồi tâm, trở lại.

Em cứ tưởng sớm muộn gì anh cũng phải

Tuân theo lương tâm, đền đáp tấm
kiên trinh.

Em yêu anh không thuỷ chung thì còn
sao nữa, nếu trung thành ⁽¹⁾?

Lúc này đây, ngay khi miệng anh tàn
hắn

Thản nhiên báo cho em cái diêm
mệnh tận,

Hỡi người phụ tình ơi! Em vẫn không
hay đã hết yêu quý người chưa!...

Nhưng thưa đại vương, nếu thần linh
giận dữ

Dành cho ai kia cái vinh hạnh được
ngài ưa,

---

¹ Một câu thơ hay của Ra-xin, nổi tiếng về cách hiệp ý về tâm lý. bất chấp ngữ pháp và logic của câu văn: "Je t'aimais inconstant; qu'aurais - je fidèle?", nếu diễn dịch ra văn xuôi tiếng Việt thì phải là: Em yêu anh khi anh không thuỷ chung thì em còn làm đến thế nào nữa ví như anh trung thành?

Thì cưới nhau đi, tôi cam chịu, tôi chỉ
muốn người

Đừng buộc tôi chứng kiến cảnh cưới
xin thêm tui.

Tôi nói chuyện với ngài lần này có lẽ
là lần cuối.

Hãy lui hôn lễ một hôm, mai đây ngài
sẽ tha hồ...

Ngài không trả lời ư?... Quân bội phản,
Mày đang tính những phút giây mày
mất với ta đấy hử?

Nôn nóng trở về với con mụ nặc nô,
Mày tức tối phải đứng với ta chuyện
văn,

Thân xác mày ở đây, mà hồn mày bay
đi đâu tìm bạn?

Ta có giữ mày làm gì, hãy bước khỏi
nơi đây!

Hãy mang lập với nó lời thề nguyên
với ta thuở trước!

Nơi tôn nghiêm của thần linh, hãy
đây uestên vàng điện ngọc!

Chư thần ngự trên kia đâu có thể

quên ngay

Những lời thề thốt với ả kia mày nói
với ta tự những ngày?

Hãy mang đến điện thờ trái tim con
người tình phụ

Đi mau lên. Tuy nhiên cũng nên sợ
gặp ở đây Ec-mi-on công chúa!

LỚP VI

PIA-RUYX, PHÊ-NIX

PHÊ-NIX:

- Đại vương nghe thấy chẳng? Xin chớ
coi thường

Một phụ nữ hờn ghen đang tìm cơ báo
oán.

Ở đây nàng đã có bao nhiêu là bạn!

Chuyện tranh chấp giữa người Hy kết
chặt với chuyện nàng,

Và O-rext vẫn yêu, muốn được nàng,
có lẽ...

PIA-RUYX:

- Ảng-đrô-mac chờ tôi. Ông Phê-nix
khá giữ gìn cháu bé.

HỒI THỨ NĂM

LỚP I

EC-MI-ON (*một mình*)

EC-MI-ON: - Ta ở đâu đây? Đã làm gì? Cần làm gì thêm cho đáng?
Ôi điên cuồng! Ôi buồn thảm, chán chường thay!
Không phương châm, không mục đích ta chạy khắp cung điện này
Không biết nữa là mình yêu hay oán?
Tên tàn bạo! Nó rầy ta bình thần, nhơn nhơ,
Không thương xót, không buồn đau dù chỉ giả vờ.
Không bối rối, không một câu an ủi,
Nó không thí cho ta một tiếng kêu xót

tủi!

Thanh thản khi ta quần quai, im lặng
khi ta than van.

Nó không chút động lòng trong khi ta
khóc lóc!

Thế mà ta vẫn thương, và thật là cay
cực

Tám lòng hèn vì nó vẫn cứu mang!

Ta run sợ khi thoáng nghĩ đến hoạ tai
đe dọa nó!

Thù sắp trả mà ta toan tha thứ?

Không! Phải thi hành bản án đã
tuyên:

Nó phải chết, bởi có sống vì chúng ta
đâu chứ!

Thằng tráo trở thâm cười ta giận dữ,
Nó tưởng gan kẻ này yếu đuối, tính
dị hiền

Tuôn nước mắt là xong cơn giông tố,
Và một tay đánh, còn tay kia chống đỡ.
Nó ngỡ ta vẫn sẵn lòng khoan thứ
như xưa.

Trong điện thánh, nó dương dương tự
đắc,

Đáng lẽ nó phải nghĩ ra thế khác!

Nó không cần biết người ta cầu cho nó
chết hay sống ở trên đời,

Không tự vệ, nó khiến ta-sinh lúng
túng...

Không! Không thể! Một lần nữa hãy
để cho O-rext hành động

Không phòng ngừa thì chết cũng đáng
đời thôi!

Và chính nó bức ta phải giết nó cho
rồi...

Hoá ra nó chết bởi tay ta? Thật thế ư?
Ta truyền cho giết nó?

Nó chết bởi chính vì được ta yêu đó?

Vị tướng quân xưa ta thồn thức muốn
nghe

Kể, lại kể những chiến công oanh liệt,

Trang nam tử lương duyên, ta thăm
muốn kết

Trước khi hôn nhân được thương

lượng qua giấy tờ.

Tá đã vượt trùng dương, qua nhiều xứ sở,

Chỉ để mưu giết hại người ấy thôi ư?

Ám sát người? Hỡi người ơi! trước khi người tắt thở...

LỚP II

EC-MI-ON , CLÊ-ON

EC-MI-ON: - Chao ôi! Chị đã làm gì vậy, Clê-on?
A, mà em đến nói gì về Pia-ruyx?

CLÊ-ON: - Sung sướng nhất là vương
Là người đặc ý nhất thế gian này và
cũng là người say đắm nhất.
Chàng dất díu người yêu đến nơi
thánh thất
Để kết hôn, như một người chiến
thắng, về dương dương,
Mất sáng quắc ước mong và rạng rỡ,
Đi cạnh mỹ nhân, vương say sưa
ngắm nghía

Còn Äng-đrô-mac giữa muôn vàn
tiếng hoan nghênh

Vẫn mang tới đèn thiêng hình ảnh tổ
quốc điêu linh.

Không thể yêu đương và dường như
cũng không thù oán

Nàng có vẻ phục tùng thôi, không
mừng vui, không ta thán.

EC-MI-ON: - Còn đứa phụ tình? Nó có một mực
làm nhục ta không?

Em Clê-on ơi! Em có nhìn mặt nó tận
cùng?

Em có thấy nó luôn yên lành và rạng
rỡ?

Hoặc có lúc nó quay nhìn về cung ta?

Chị muốn rõ em có đứng biệt ra để nó
trông nhìn?

Nó có xấu hổ không, khi thấy em nó
nhận biết?

Nó luống cuống ấy là nó có phần hối
tiếc.

Hay đến cùng nó vẫn đắc ý và thản
nhiên?

- CLÊ-ON:** - Công chúa ơi, vương có trông thấy gì đâu ạ!
- Sinh mệnh, thân danh cùng với công
nương, vương đều quên tất cả.
- Không biết ai đi theo mình, thù địch
hay thần dân,
- Vương chỉ mãi mê trong giấc mơ tình
êm đẹp nhất.
- Chỉ tưởng riêng A-xty-a-nax là mối
của thân chết,
- Quanh thẳng bé con, vương bố trí cả
đội cấm quân,
- Chính Phê-nix phải đảm đương, lão
đưa thẳng bé về một dinh thự
- Rất xa cách miếu đền và cung ngự.
- Trong say sưa, đây là điếm duy nhất
mà vương có lương tri.
- EC-MI-ON:** - Thằng phản phúc chết là đáng số.
Còn với em O-rext nói gì?
- CLÊ-ON:** - O-rext vào diện thờ cùng với thủ hạ
người Hy.
- EC-MI-ON:** - Chàng có sẵn sàng trả thù cho ta
không chứ?

- CLÊ-ON:** - Em không biết.
- EC-MI-ON:** - Em không biết? Thôi! Lại O-rext nữa
Cũng phản ta ư?
- CLÊ-ON:** - O-rext tôn thờ công chúa,
Nhưng lòng dày vò muôn nỗi băn khoăn,
Khi nghe theo tình yêu, lúc tuân theo nghĩa vụ.
Chàng kính nể Pia-ruyx vì cái ngôi chí tôn,
Vì uy danh của A-sin, vì chính uy danh vương cũng có.
Chàng sợ người nước Hy, chàng sợ đất trời phẫn nộ,
Nhưng chàng bảo tự ngại mình hơn ai tất.
Chàng kính hoàng và chùn tay vì cái danh nhơ ám sát,
Chỉ muốn công khai chiến thắng và dâng công chúa cái đầu vương
Rốt cục chàng vào đền mà vẫn cứ do dự luôn,

Chưa biết nên đứng nhìn hay tự ra tay đâm, giết.

EC-MI-ON: - Không, y sẽ không làm gì để cản trở lễ cưới xin kia hết

Và ngại ngần trở mắt đứng nhìn sông,
Chị vốn biết lòng y dao động lắm.

Y hèn nhất sợ mỗi một điều là chết thảm.

Ôi! Mẹ ta xưa không nửa tiếng khẩn cầu

Mà toàn Hy Lạp đứng lên vũ trang vì người chiến đấu.

Hai mươi vị vua vì người hy sinh vòng gươm đao

Trong mười năm, mà người có quen biết vị nào đâu!

Còn ta chỉ định trừng phạt một tên bội ước,

Ta nhờ cậy một người tình vì ta rửa nhục,

Chinh phục ta bằng cách ấy chẳng hiểm nguy gì,

Ta hiến thân để báo thù mà chẳng

được chỉ!

Nào! Hãy tự ta giải bất bằng, trả xong
thù oán,

Điện thờ kia phải vang lên muôn lời
ta thán,

Phải làm cho lễ thành hôn kết thúc
rối bời,

Cho những kẻ kia lấy nhau chỉ được
một phút mà thôi!

Trong cảnh đảo điên, ta sẽ không
chọn lựa:

Ai cũng là Pia-ruyx, dù O-rext kia
chăng nữa.

Ta chắc chết thôi, nhưng chết mà
được trả thù!

Ta không chết một mình, có kẻ chết
theo ta.

LỚP III

O-REXT, EC-MI-ON, CLÊ-ON

O-REXT: - Thừa công chúa, việc đã xong, chắc

là nàng thỏa mãn:

Đền tội tình, Pia-ruyx chết dưới bàn
cúng thần linh.

EC-MI-ON: - Hấn chết ư?

O-REXT: - Vâng hấn ư?

O-REXT: - Vâng, hấn chết. Người Hy Lạp bất
bình

Lấy máu hấn rửa những vết nhơ bội
phản.

Tôi đã hứa với công nương. Mặc dù tôi
thấy chợn

Cái âm mưu đen tối sát nhân,

Tôi cũng đến diện thờ, ở đó người Hy
Lạp chia phân,

Trà trộn với người xem hầu nhích đến
gần.

Pia-ruyx nhận thấy tôi, mặt không hề
biến sắc,

Có tôi đấy, y càng thêm gan góc,

Tuồng như thách thức người Hy qua
vị sứ thần

Thì lễ thành hôn càng thêm vẻ huy

hoàng.

Cuối buổi lễ, nâng chiếc mũ triều
thiên, hăng hái

Tự tay y đặt lên tóc mỹ nhân, ôm ái:

“Trẫm trao cho ái khanh trái tim này
và cái ngai kia,

Hãy ngự trị trong lòng ta và trên đất
E-pia!

Ăng-đrô-mac ái khanh, trẫm sẽ là cha
cháu bé

Cao ái khanh-trẫm nguyên vậy với
thần linh và với nàng là mẹ

Trẫm tuyên bố: Ai thù nó là kẻ thù
của ta

Với người Tô-roa, trẫm công nhận A-
xty-a-nax là vua”

Những lời kia được dân chúng tán
thành,

Đã khiến người Hy đáp bằng một
tiếng thét bất bình

Họ vây bọc chung quanh tên bội phản,
Tôi không chỗ chen vào để vì nàng trả

oán,

Vinh dự đâm gục y ai cũng muốn về tay!

Pia-ruyx giữa bốn phía tấn công một hồi vùng vẫy,

Mình đâm máu dưới gươm đao, y toan tránh chạy,

Nhưng cuối cùng đến bên bàn thánh gục ngay.

Tôi vội vã rẽ đám đông đang hoảng sợ,

Đến đón nàng công chúa của tôi tại chỗ

Để đưa ra bến thuyền, ở đó bạn chúng ta

Thấm máu tên bạc tình, cũng sắp tới bây giờ.

EC-MI-ON: - Họ đã làm gì vậy?

O-REXT: - Họ nôn nóng, xin công nương tha thứ, Họ làm hỏng cái mưu trừng trị người tình phụ

Của công nương. Nàng muốn tôi đâm những nhát đầu

Và cho y chết bởi tay công chúa.

Dẫu sao thì đối với những kẻ kia, tôi
đã nêu gương dùng khí,

Chính tôi vì công nường lồi cuốn họ
vào.

Bởi thế nên công nường có thể tự hào
Đã báo thù được y như người ta người
ta thì hành lệnh người truyền bảo.

Chính nàng đẩy tay họ...

EC-MI-ON:

- Cầm mồm đi đồ hoạt giáo!

Tội thí vua riêng một mình mày phải
chịu.

Hãy về Hy khoác lác sự cuồng điên
này.

Ta không nhận đâu. Bước đi! Ta đã
quá ốm mày.

Mày làm gì, thằng man rợ? Mày điên
dại

Đã kết liễu một cuộc đời vĩ đại.

Sao chúng bay giết người ấy hôm nay

Mà máu chúng bay không sục sôi
phản kháng chúng bay?

Hãy nói đi: Số phận vương ai cho phép

mày thăm phán?

Sao giết vương? Tội gì? Mà nhân
danh gì cho đáng?

Ai khiến mày?

O-REXT:

- Trời! Chẳng phải vừa qua

Chính công nương, tại nơi đây, đã ra
lệnh cho tôi à?

EC-MI-ON:

- Chao ôi! Sao lại đi nghe một tình
nhân loạn óc?

Trong thâm kín lòng ta, sao mày
không cố đọc?

Mày không thấy khi ta gào thét hung
hăng

Thì lòng dạ này đối với lời lẽ ấy chỉ
muốn chối phăng?

Vì dù thực ta muốn chẳng, thì mày có
nên vâng theo không chứ?

Sao không bắt trăm lần miệng ta phải
truyền đi rồi truyền lại nữa?

Bản thân mày trước khi hành động
phải đến hỏi ta,

Rồi đến hỏi nữa, nói đúng hơn, phải

tránh cho xa

Sao không để tự tay ta báo thù trả oán?

Mày đến làm gì những nơi đối với mày người ta đã chán?

Tình yêu của mày đây, kết quả đáng rửa nguyên!

Mày mang đến cho ta cái vận kiếp của mày quá vô duyên.

Chuyến công cán của mày đối với chàng và ta tai hại,

Nó khiến chàng trao về kẻ kia tám lòng ưu ái.

Trước đây chàng sẵn sóc cả Ăng-đrô-mac và ta,

Biết đâu rồi chàng chẳng yêu ta? Hay ít nhất cũng vờ

Thôi vĩnh biệt. Mày xéo đi. Ta ở lại.

Ta không thiết nước Hy, không cần thành Xpac và thuộc địa,

Không thiết cả gia đình... ta chán nó lắm thay

Vì đã sinh ra một con quỷ phản phúc
như mày!

LỚP IV

O-REXT

O-REXT: - Ec-mi-on đó sao? Ta thấy gì? Ta vừa
nghe gì đấy?

Máu mà ta làm đổ ra là vì ai ấy?

Nàng bảo ta là một tên phản phúc,
một đứa sát nhân.

Có đúng là Pia-ruyx chết? Và ta, O-
rext, phải chăng?

Ôi! Ta đã bóp chết lương tri trung chính,
Ta miễn cưỡng giết một vị vua ta tôn
kính

Trong một hôm, ta vi phạm đạo quân
thần,

Luật sứ triều và quyền sống ở nhân
gian!

Phạm đến cả cấm điện của thần linh,
ta sục sạo!

Ta là đứa giết vua, là tên sát nhân, là
thằng vô đạo

Để vì ai? Vì một kẻ vô ơn đã xui ta
hứa hành động như thế kia

Và bảo nếu vương sống còn thì nàng
với ta sẽ chẳng hoà hiệp bao giờ.

Ta đã vâng theo cơn cuồng nộ của
nàng. Và khi về phục lệnh

Thì nàng đòi trả máu của vương và
sinh mệnh

Nàng yêu vương! Còn ta chỉ là con
quái vật điên cuồng!

Thế là hết. Kể từ nay nàng biến biệt
xa ta luôn.

Khi vĩnh biệt, trả ơn ta, nàng trao tặng
Những tiếng xấu xa ta trót mang để
mong với nàng xứng đáng!

LỚP V

O-REXT, PI-LAT (*tùy tông của O-rext*)

PI-LAT: - Phải đi thôi, Điện hạ. Phải ra khỏi

cung này.

Hoặc đành lòng nằm vĩnh viễn tại đây.

Người Hy Lạp ta giờ đây còn đang chặn cửa

Dân chúng tập trung, tay đao tay búa
Săn đuổi ta và rầm rập tuân lệnh
Ăng-đrô-mac chỉ huy.

Họ coi chúng ta là kẻ thù mà nàng là nữ chúa.

Với Pia-ruyx trước đây, Ăng-đrô-mac
bao phen từ chối,

Mà nay thì như một quả phụ trọn
nghĩa xướng tuý,

Nàng truyền cho dân trả oán, và có lẽ
nhằm chúng ta nàng cũng

Muốn báo phục cho thành Tơ-roa và
cho cả chồng xưa.

Thôi, chúng ta chạy đi, đừng đợi họ
vây lừa,

Người hy sẽ theo ta đến ngay. Và
trong khi dân chúng

Dừng lại quanh công chúa Ec-mi-on,
Thì sẵn có đường tháo rút, chúng ta
nên đi luôn.

O-REXT: - Không, các bạn, không, tôi phải đi
theo nốt

Ec-mi-on, nàng đã phán thế kia thì tôi
không phương sống sót,

Các bạn đi đi. Phạm tội rồi, tôi phải
đền tội mà thôi.

PI-LAT: - Ec-mi-on ư? Điện hạ quên nàng ấy
cho rồi.

Không bị nàng oán thì bị nàng sai khi
cuồng nộ,

Nơi chín tuổi bạn muốn tìm nỗi nhục
gì nữa chứ?

Nàng chết rồi thì anh cũng phải chết
hay sao?

O-REXT: - Nàng chết ư? Trời ta nghe gì vậy?

PI-LAT: - Hóa ra anh chưa biết nào!

Khi vào đây chúng tôi có gặp

Ec-mi-on chạy đến đến thần, kinh
hoàng, hấp tấp;

Trông thấy thi hài vua trên tay quân
sĩ khiêng đi,

Máu vương tuôn giục họ báo thù

Chắc là nhìn cảnh ấy nàng quá
thương mà hết giận.

Thế rồi từ cửa cao chúng tôi nhìn
tường tận

Tay cầm dao nàng cúi xuống thi hài,

Rồi ngẩng nhìn trời, đầm ngực và ngã
ngay.

O-REXT:

- Ôn thần linh! Tai họa của ta quả đã
vượt xa mong ước,

Thật vậy! Đáng tạo hóa kiên trì đáng
phục

Chăm làm tội tình ta chẳng phút nghỉ
ngơi!

Trong khổ đau, phận ta chìm nổi chơi
vơi,

Trời thù ghét mà bủa vây ta bằng tai
họa,

Trời cuồng giận lấy ta làm gương đầy
đọa:

Số vô duyên chưa có kiểu mẫu nào hơn!

Thôi được. Mãn phận rồi, ta chết
chẳng oán hờn.

Đôi bạn tình kia đâu? Để cho ta tắm
Máu của họ, máu của ta hầu trọn điều
hoan cảm.

Pia-ruyx và Ec-mi-on đâu? Khi chết ta
muốn nhìn họ xem,

Dù trước chưa hoà, nay ta muốn hoà
hợp ba trái tim...

Nhưng sao đêm dày đặc quây lấy ta
thế nhỉ?

Đi phía nào đây? Có sao ta run rẩy
Và rợn người?... Ôn trời, ta bắt đầu
nhìn thấy...

Ôi thân linh! Máu đâu chảy từng suối
quanh mình ta vậy?

PI-LAT: - Chao ôi! Điện hạ...

O-REXT: - A! Pia-ruyx! Ta lại gặp mày!

Sao đâu đâu ta cũng gặp kẻ tình địch
ta ghét cay?

Mình nát trăm vết thương, có sao mày
sống sót?

Đây, đây! Cái nhát tao dành cho mày
phút chót.

Lạ lòng chưa? Ec-mi-on xô lại ôm
vương!

Từ đâu đây nàng chạy đến đỡ thương?

Trời ơi! Nàng nhìn ta đôi mắt sao
kinh khủng vậy?

Những rắn độc, những yêu ma gì
nàng giết theo đấy?

Nữ quỷ sứ âm cung ⁽¹⁾, nào! Đã sẵn
chứa để ra tay?

Những rắn phì phù phun trên đầu
chúng bay dành để cho ai ⁽²⁾?

Chúng bay mang những hình cụ kia
theo, tính để làm gì?

Nếu có định đưa ta vào đêm dài tăm
tối,

Thì cứ lại đây, ta không từ chối.

Mà thôi! Các ả cứ về. Đã có Ec-mi-on,

---

¹ Người Hy Lạp tin có những nữ cuồng thần từ âm cung lên, để dùng
rơi đánh, dùng rắn cho cắn những tên sát nhân.

² Một câu thơ nổi tiếng của Ra-xin về hòa âm mô phỏng: "Pour qui sont
ces serpents qui sifflent sur vos têtes?"

Con bạc tình khéo biết xé xác ta hơn!
Giờ phút cuối ta xin trao tim ta cho nó
nuốt.

PI-LAT:

- O-rext bất tỉnh rồi. Các bạn ơi, thì
giờ gấp rút,
Nương cơn mê, ta hãy lợi dụng mỗi
giờ, mỗi phút
Để cứu chàng. Công sức của ta sẽ là
công toi
Nếu chàng tỉnh ra và lại phản nộ với
nỗi đời.

HẾT

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

ĂNG-ĐRÔ-MAC

Tác giả: RA XIN

Người dịch: HUỖNH LÝ - VŨ ĐÌNH LIÊN

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

CÔNG TY MINH THÀNH - BỘ CHỈ HUY QUÂN SỰ

TP. HỒ CHÍ MINH

*

* *

Chịu trách nhiệm xuất bản

HÀ ĐÌNH CẦN

Chịu trách nhiệm bản thảo

NGÔ THẾ OANH

Biên tập

THẾ NGỌC

Trình bày bìa

Sửa bản in

BAN BIÊN TẬP

In 500c khổ 14,5x20,5 tại : Công ty in Gia Định

Giấy phép xuất bản số 93-2006/CXB/054-26/SK cấp ngày
25-1-2006. In xong và nộp lưu chiểu Quý II - 2006

Tủ sách Kiệt Tác Sân Khấu Thế Giới ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật... có ảnh hưởng lớn không chỉ về sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung.

Từ các tác phẩm cổ đại với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của sân khấu thế giới như thời đại Phục hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với các bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

ANG-DRO-M

81193507511907386

Giá: 21.500đ